

A könyvtári terület stratégiai céljai 2003 és 2007 között

Az 1997. évi CXL. törvény életbelépésével és annak alkalmazásával kezdődött el a könyvtárügyben olyan jogi, fejlesztési változtatás, amit méltán nevezhetünk a könyvtári terület rendszerváltásának.

1. A stratégiai célok 1997-ben a következők voltak:

- Az Országos Dokumentumellátási Rendszer (ODR) kialakítása
- Az 56 ODR-tagkönyvtár telematikai, technikai feltételeinek és dokumentumállományának kialakítása, korszerűsítése
- A nyilvános könyvtárak feltételrendszere kialakításának megkezdése
- A könyvtárak telematikai fejlesztésének intenzív növelése
- A könyvtárosok továbbképzésének korszerűsítése
- A Könyvtári Intézet létrehozása
- A nemzeti könyvtár (Országos Széchényi Könyvtár) szervezeti és szolgáltatási korszerűsítése

A törvényhez kapcsolódóan elkészült fejlesztési stratégiában kitűzött feladatok egy jelentős része megvalósult.

2. A figyelembe veendő új kihívások

2.1. 2004-ben hazánk az Európai Unió tagja lesz, könyvtáraink szolgáltatási színvonala meg kell hogy egyezzen a tagországokban tapasztalhatókkal.

Az Európai Unió országaiban az élethosszig tartó tanulás, az „életre tanulás”, az átképzés központi helyévé vált a könyvtár. Ez a funkcióbővülés mind a politikai hatalom, mind a társadalom egésze számára új lehetőségként jeleníti meg a könyvtárakat, amire a könyvtáraknak a többi szolgáltatás bővítésével kell válaszolniuk.

2.2. Az európai országok közötti kapcsolatok kiemelten fontos területe a határon túli magyar települések könyvtáraival való kapcsolat rende-

zése, hiszen egyrészt hiányzik a nemzeti könyvtárból a külföldön megjelenő hungaricumok egy része, másrészt alapvető magyar nyelvű művek hiányoznak a határon túli magyar könyvtárakból.

2.3. A kistelepülések, a kisvárosok könyvtárhasználói hátrányos helyzetben vannak a nagyvárosban élőkkel szemben. A nagyarányú telematikai fejlesztések elsősorban az ODR-tagkönyvtárakban jelentek meg, ezért jelenleg fokozottan kell számolnunk azzal, hogy a már a rendszerváltás előtt is kevésbé fejletlen községi és kisvárosi könyvtárak, az egyházi, a nem nyilvános intézményi és szakkönyvtárak nem egyenrangú partnerei a könyvtári rendszernek.

2.4. A minőségfejlesztés és minőségbiztosítás hazánkban is szerves része lett már a közszféra bizonyos területeinek (egészségügy, közoktatás), és meghonosítása folyik a közigazgatásban. A külföldi könyvtárakban a szakfelügyelet működtetésének és az irányelvek megalkotásának alapfeltétele. A korszerűség, a korszerű környezet és az EU-konform szolgáltatási színvonal bevezetésének feltétele az új technikák, módszerek alkalmazása.

2.5. A könyvtárhasználó igényeinek előtérbe helyezése magával hozta a könyvtáros személyének és személyiségének előtérbe helyezését is. Csak felkészült, a szükséges ismeretekkel rendelkező, megbecsült könyvtáros lehet társa az információt igénylő partnernek.

A stratégiai célok megvalósításakor szoros tárcaközi együttműködésre számítnak minden olyan esetben, ahol a megvalósítás más tárcát is érint. Ilyen elsősorban az Oktatási Minisztérium és az Informatikai és Hírközlési Minisztérium, amely tárcákkal sok esetben – informatikai fejlesztés, tartalomszolgáltatás stb. – találkozik a közös kormányzati cél megvalósítása. Ezekben az esetekben kormányzati együttműködésre van szükség a közös stratégiai cél megvalósítása érdekében.

3. A könyvtári terület új stratégiai céljai meghatározásának lépései

A könyvtári osztály vezetője az ismertett új trendek figyelembe vételével, az új kihívásokra

válaszolva, összegezve a területen az elmúlt években tapasztalt változásokat és igényeket, munkanyagot állított össze *Új stratégiai fejlesztési célok* címmel.

Ezt a munkanyagot minden szakmai szervezetnek és a KKDSZ-nek is elküldte. Azaz megkapta a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE), az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ), a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége (MOKSZ), az Egyházi Könyvtárak Egyesülése (EKE), az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma (EKK), a Főiskolai és Kari Könyvtárigazgatók Kollégiuma (FKKK), a Könyvtárostánárok Egyesülése (KE) és a Közgyűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete (KKDSZ). A negyedik stratégiai cél tartalma miatt az MKE és az IKSZ képzési-oktatási munkacsoportja kérte, hogy a saját szempontjuk szerint is értékelhessék a dokumentumot, így a munkacsoport közvetlenül is megkapta.

A munkanyagot megvitatásra elküldtük a Könyvtári Intézetnek is.

A szervezetektől szeptember 20-áig kértük vissza a szervezet hivatott testületeivel megvitatott anyagot, azt a dokumentumot, amelyet már egy-egy szervezet elfogadott álláspontjának tekinthetünk.

A visszakapott anyagok alapvetően egyetértettek a kitűzött célokkal, üdvözölték az új célok megfogalmazását, elsődlegesen sorrendi vagy hangsúlybeli módosításokat javasoltak, illetve a munkanyagban még csak jelzésszerűen érintett kérdések kifejtését kérték, vagy éppen tették meg. A visszakapott dokumentumokat – az elfogadott célok, az NKÖM kulturális szakmai politikájának szem előtt tartásával – a jelzett módosítások elvégzése után egybedolgozva most olvashatják.

Mindezeknek köszönhetően most olyan munkanyag áll már rendelkezésünkre, amely a szakmai szervezetekbe delegált képviselőknek köszönhetően a szakma egészének véleményét tükrözi.

2003 és 2007 között – folytatva a törvényben kijelölt utat és figyelembe véve a jelzett változásokat – új, a már 1997-ben meghatározott jövőképek és küldetésnyilatkozatnak megfelelő stratégiai irányokat kellett megfogalmaznunk.

Az 1997 és 2002 között megfogalmazott jövőkép és küldetésnyilatkozat azonban ma is érvényes, hiszen tíz évre határoztuk meg mindkettőt.

A hazai könyvtárügy 2003 és 2007 közötti stratégiája

Jövőkép

- Az információs társadalom, a tudás alapú társadalom alapintézménye az információt gyűjtő, feltáró és szolgáltató intézmény: a könyvtár.

Küldetésnyilatkozat

A hazai és nemzetközi információhoz és tudásanyaghoz történő szabad és korlátlan hozzáférés biztosításával a könyvtári rendszer egésze legyen alkalmas

- az állampolgári jogok, a demokratikus jogi szabályozás megismerésére, és így a demokratikus jogállamiság továbbfejlesztésére,
- a gazdaság, a piacgazdálkodás kérdéseiben való eligazodásra, illetve az ehhez kapcsolódó információk aktív felhasználására,
- az oktatás különböző szintjeiben részt vevők segítésére,
- az egész életen át tartó tanulás támogatására,
- a kulturális, a művészeti terület megismerésére és az abban való részvételre,
- a szabadidő hasznos eltöltésének segítésére,
- az írni-olvasni tudás fejlesztésének segítésére, amelyek az előbbi tevékenységek aktív használatához elengedhetetlenek.

A 2003 és 2007 közötti stratégiai célok

1. Felkészülés az Európai Unióhoz történő csatlakozásra

Jövőkép

A hazai könyvtári ellátás, a könyvtárak minden tekintetben: feltételeiket és szolgáltatásaikat tekintve, egyenrangúak az Európai Unió könyvtáraival.

Küldetésnyilatkozat

A hazai könyvtári ellátásban azoknak a prioritásoknak kell érvényesülniük, amelyek a könyvtárhasználókat és a szolgáltatásokat helyezik előtérbe, amelyek az Európai Unió országai közül a jó könyvtárüggyel rendelkezőkét meghatároz-

zák. Ennek érdekében meg kell honosítani minden olyan új technikát és módszert, amely alkalmas az új szolgáltatások és feladatok megvalósítására és a teljesítés mérésére. Ki kell alakítani a minőség alapú szakfelügyelet kritériumrendszerét. Fokozatosan tovább kell változtatni a társadalomban élő, már nem releváns könyvtárképet.

Feladatok

- A minőségi szolgáltatások növelése, a könyvtári minőségfejlesztés és minőségbiztosítás meghonosítása az Európai Unióhoz történő csatlakozás érdekében

- A különböző típusú könyvtárak szolgáltatásainak széles spektrumot kell átfogniuk, az élethosszig tartó tanulástól, az „életre tanulástól” a hátrányos helyzetűek megfelelő könyvtári ellátásáig kell terjedniük

- A szolgáltatás környezeti feltételeinek javítása, hogy megfeleljenek az új igényeknek

- A „Könyvtári minőségfejlesztési program 21” c. projekt megvalósítása a felsorolt célok elérése, az egységesen magas színvonalú könyvtári szolgáltatások és a különböző könyvtártípusra vonatkozó irányelvek kidolgozásának érdekében

- A minőségbiztosítás könyvtárakban megvalósítható formáival a könyvtári szolgáltatások minőségét tovább kell közelíteni az európai uniós normatívákhoz, és meg kell valósítani a minőség alapú szakfelügyeletet

- A your@library elnevezésű (...) IFLA program mintájára széles, a társadalom aktív rétegeit is megcélzó tevékenység szervezése a könyvtárak elfogadottságának megerősítésére

- Az Európai Unióra és az uniós tagállamokra vonatkozó szakirodalom és információs eszközök gyűjtése és szolgáltatása legalább városi szintig

2. Az információhoz és dokumentumokhoz való hozzáférés biztosításának növelése a demokrácia és az esélyegyenlőség elveinek érvényesítése érdekében a telematikai fejlesztésen és az Országos Dokumentumellátási Rendszer fejlesztésén keresztül

Jövőkép

Bárki, bárhol az ország területéről, bármely számára szükséges információhoz és dokumentumhoz a lehető leggyorsabban, a számára megfelelő formában jut hozzá.

Küldetésnyilatkozat

Folytatni és továbbfejleszteni kell a könyvtárak hálózati információs infrastruktúráját, a legkisebb településeket is bekapcsolva a hálózatba, prioritást biztosítva a tartalomszolgáltatásnak, beleértve a szükséges dokumentumok digitalizálását és az információs elektronikus adatbázisok (teljes szövegű folyóiratok is) könyvtári jelenlétét, az OSZK katalógusainak visszamenőlegesen az internetre történő felrakását, az ODR-funkcióval kibővített Magyar Országos Közös Katalógus működését.

Feladatok

- Tovább kell fejleszteni a könyvtárak és a közgyűjtemények nagyterületi hálózati kapcsolatainak infrastruktúráját.

A nyilvános könyvtári rendszerben a nagyközségi és községi könyvtárak szintjéig (mozgókönyvtári ellátás esetén is), valamint azokban a nem nyilvános könyvtárakban (múzeumi, egyházi, főiskolai, akadémiai kutatóintézeti), amelyek – nemzeti vagy egyetemes kulturális örökség szempontjából – jelentős állománnyal rendelkeznek.

- A kulturális örökség szempontjából jelentős állománnyal rendelkező nem nyilvános könyvtárak fejlesztése az ODR-szolgáltatás színvonalának emelése érdekében

- A határon túli magyar könyvtárak dokumentumokkal történő ellátásának támogatása a könyvtárak igényei szerint

- A nemzeti könyvtárból hiányzó hungarica dokumentumok beszerzésének támogatása a környező országokból

- A kistélepülések intézménykorszerűsítésénél az ún. teleház-programot is figyelembe kell venni

- Minden könyvtárban biztosítani szükséges az internethez való szabad, ingyenes hozzáférést. A kormányprogram idézett céljai megvalósításának technikai feltétele: a hálózati, vonalképi feladatok elvégzéséhez az Informatikai és Hírközlési Minisztériummal való egyeztetés, összehangolt együttműködés

- Az országos közös katalógusnak egységesen kell tartalmaznia a jelenlegi közös katalógizálási lehetőségeket (MOKKA, ODR, OSZK-LibriVision, VOCAL stb.), hogy megoldódjék az adatcsere országos problematikája

- Ennek alapfeltétele a különböző integrált könyvtári rendszerek MARC formátumú rekord-szerkezetben történő input és output adatcseréje

- A Z39.50 szabványú protokoll programozás technikai megoldásával az egyes könyvtári rendszereknek idegen rendszerekhez való kapcsolódása

- A digitalizálás és a tartalomszolgáltatás terén:

Az OSZK dokumentumállományát feltáró katalógusok retrospektív katalóguskonverziójának elvégzése;

Egy-egy könyvtár – a tudományos kutatás és a kulturális örökség szempontjából – kiemelkedő gyűjteményének digitalizálása;

A megyei könyvtárak értékes (egyedi, vagy kutatási szempontból fontos) helyismereti állományának digitalizálása;

A bibliográfiai rekordokhoz kapcsolódó teljes szövegű elektronikus dokumentumok megjelenítése;

Az elektronikus formában lévő folyóiratok számbavétele, archiválásának megoldása és – a szerzői jogok figyelembe vétele mellett – azok közgyűjteményi szolgáltatása;

Az Országos Széchényi Könyvtár feladatként a digitális formában hozzáférhető teljes szövegű elektronikus publikációk bibliográfiai számbavétele, archiválása és használatának biztosítása;

A közkönyvtárak bekapcsolása a nemzeti és hazai elektronikus dokumentum- és információszolgáltatás rendszerébe;

Az országos digitalizálási program megvalósítása a Neumann János Digitális Könyvtár által kidolgozott digitalizálási stratégiák és digitalizálási tevékenységek közgyűjteményi szintű koordinálásával.

3. Regionális könyvtári ellátás

Jövőkép

A kistélepüléseken és a kisvárosokban élők ugyanazt a könyvtári ellátást kapják, mint amit az ODR tagkönyvtáraiban.

Küldetésnyilatkozat

Meg kell valósítani az 1997. évi CXL. tv. 61. § 1) és 2) bekezdésében írottakat.

Miután az esélyegyenlőség érdekében a bárhol az országban élő állampolgárnak is joga van minden számára szükséges információhoz és dokumentumhoz, a kistélepülések könyvtári ellátását hozzá kell kapcsolni a nagyobb egységekéhez akár úgy, hogy a település önálló könyvtárat tart fenn és ezt fejleszti, akár úgy, hogy a megye megyei vagy nagyobb városi könyvtárától vásárolja meg az önkormányzat mindazon szolgáltatásokat, amelyekre a településen szükség van.

Feladatok

- A régiók (EU) figyelembe vételével, azzal összhangban létre kell hívni az egyes régiókban a könyvtári ellátás koordinálását szolgáló, ún. könyvtári tanácsot. Az egyes régiók – az egyetemi, köz- és egyéb fenntartású könyvtárakra vonatkozóan is – mintegy 1–2 milliós lakosság könyvtári ellátásának összehangolására szolgálnak

- Letéti ellátás keretében az 1997. évi CXL. törvény értelmében annak a modellnek a kidolgozása, amely a kis könyvtárakat fenntartó önkormányzatok számára biztosítja a szolgáltatások megvásárlását más könyvtáraktól

- Az ellátórendszerek korszerűsítése, 10–50 ezer fős ellátó körzetek kialakításával

- A mozgókönyvtári ellátási rendszerre történő felkészülés kialakítása a hátrányos helyzetű települések ellátása érdekében. A projektet – a megfelelő vizsgálatok elvégzését követően – négy, ezt vállaló megyében meg kell valósítani, további költségvetési ráfordítással

- A felhasználónak közvetlenül, postai és/vagy elektronikus úton eljuttatott szolgáltatás ki-terjesztését is vizsgálat tárgyává kell tenni.

4. A könyvtárosi életpálya vonzóbbá tétele

Jövőkép

Mind a könyvtáros felkészültsége és szakmai elhivatottsága, mind társadalmi megbecsülése olyan értelmiségi pályakép, amely alkalmas a XXI. század könyvtárhasználói igényeinek partnerkénti kielégítésére.

Küldetésnyilatkozat

A könyvtárosnak, az információmenedzsernek egyrészt rendelkeznie kell a legújabb szakmai

ismeretekkel, amennyiben a dokumentum- és információszolgáltatás bármely területe a feladata, és az ismeretek mellett olyan speciális tudással is, amely empatikussá teszi a hátrányos helyzetű könyvtárhasználókkal történő foglalkozásra, amennyiben ez a feladata.

A képzésnek meg kell újulnia, hogy a várt igényeknek megfeleljen. A felkészült könyvtárosokra a bérezést is magában foglaló, megfelelő előmenetel vár a könyvtárakban.

Feladatok

- A társadalmi megbecsültség növelése lehetőségeinek vizsgálata
- A képző intézmények informatikai infrastruktúrájának fejlesztése az IHM-mel és az OM-mel
- Az OM-mel együttműködve a felsőfokú szakirányú, akkreditált képzések megindításának ösztönzése
- A javasolt akkreditálandó továbbképzések többéves rendszerének kidolgozása
- A fiatal munkatársak felkészítésének programja
- A minőségi bérezési szempontok kidolgozásában való részvétel

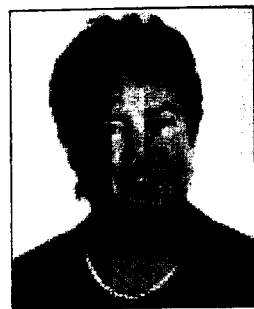
Budapest, 2002. december

Dr. Skaliczki Judit

Könyvtári stratégia 2003–2007

Beszélgetés *Skaliczki Judittal*, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma könyvtári osztályának vezetőjével

A magyar könyvtárak látványos változáson mentek át az utóbbi években. A tematikai fejlesztési programnak köszönhetően nagyot léptek előre a számítógépesítés és a hálózati kapcsolattartás terén, kialakult és működik az Országos Dokumentumellátási Rendszer. A következő öt év stratégiája a további utat jelöli ki.

– Először az ODR-re kérdeznék. Milyen továbblépés várható? Érdeklétek kívánják-e tenni – s ha igen, hogyan – a nem nyilvános könyvtárakat az együttműködésben? Milyen szerep jut majd nekik a rendszerben?

S. J.: Ennél a kérdésnél először tisztázni kell, hogy az ODR-szolgáltatási szerep és a könyvtárközi kölcsönzési szolgáltatás között mi a különbség. A könyvtárközi kölcsönzés minden könyvtár (könyvtári tevékenységet folytató intézmény) tevékenységének része, a könyvtár kér és küld dokumentumokat e szolgáltatás keretében. Ennek finanszírozása fenntartói kötelezettség.

A könyvtári rendszer magas színvonalú rendszerszerű működése érdekében működő ODR tevékenysége (a gyűjtemény ilyen célú fejlesztésében, szolgáltatásközvetítő eszközök fejlesztésében, a minőségi követelményeknek megfelelő, üzemszerű szolgáltatás megszervezésben stb.) azonban túlmutat egy-egy adott könyvtár fenntartói kötelezettségén, és mint a törvény is rendelkezik róla, központi támogatást igényel.

Az ODR-ben részt vevő könyvtárak köre kijelölésének kettős feltétele volt. Egyrészt, hogy a gyűjtemények az igényelendő szépirodalmi művek mellett nagyjából lefedjék a tudományos diszciplínákat is, másrészt, hogy a könyvtár megfelelő szolgáltatási infrastruktúrával és hozzáértő szakemberrel rendelkezék, hiszen a miniszté-

A Pont Kiadó új kiadánya

rium csupán a kiegészítő fejlesztéshez tud hozzájárulni. Ezért elképzelhető, hogy van olyan kiemelkedő egyedi, tudományos gyűjteménnyel rendelkező könyvtár, amelynek állománya tartalmaz olyan dokumentumokat, amelyek más gyűjteményekben nincsenek meg, a könyvtár mégsem tagja az ODR-nek, mert nem áll a rendelkezésére sem a megfelelő munkaerő, sem az információs technológia. A dokumentumot az igénylő kutatónak – ebben az esetben – a könyvtár könyvtárközi kölcsönzése keretében kell megkapnia.

A nem ODR-könyvtárak támogatása pedig – közvetlenül minisztériumi forrásból vagy pályázati lehetőségként – ahhoz tud hozzájárulni, hogy a dokumentumról szóló információ bárki számára bárhol elérhető legyen. A nem nyilvános könyvtárak különböző digitalizálási pályázati programok keretében, az állományuk visszamenőleges gépre vitelével már eddig is részt vehettek ezekben a pályázatokban, az előttünk álló stratégiai fejlesztési terv pedig kiemelt célként kezeli ezt a kérdést.

– *Bővül-e az ODR tagkönyvtárak köre?*

S. J.: Mindez azt is jelzi, hogy nem az ODR-könyvtárak számát kívánjuk gyarapítani, a rendszer megfelelő működése ezt nem igényli, hanem ahhoz szeretnénk hozzájárulni, hogy minden könyvtár megfelelő információs, kommunikációs technológiával és korszerűen feltárt állománnyal rendelkezzen.

– *Szerepel-e a tervekben a gyűjtőköri kooperáció kialakítása?*

S. J.: A gyűjtőköri kooperáció a hasonló szakterületet gyűjtő könyvtárak fontos érdeke, ezért remélem, hogy a könyvtárak akár a Könyvtári Intézet, akár valamelyik szakmai szervezet koordinatív szerepvállalása mellett hamarosan elvégzik ezt a régóta húzódozó feladatot.

– *A telematikai fejlesztések kérdése szorosan összefügg a kistéleplések ellátásának problémájával. Szerepel-e a tervek között az adatátvitelre, távmunkára is alkalmas, gyors és jó minőségű számítógépes kapcsolat megteremtése? A telefonos, modemes megoldás nem a legmegfelelőbb akkor, amikor úgy látszik, hogy a kistéleplési ellátás biztosításának egyik lehetősége a szolgáltatások megrendelése egy nagyobb könyvtártól, esetleg regionális könyvtári központtól. Ebben az esetben ugyanis elképzelhető egy olyan konstrukció, hogy a településen dolgozó könyv-*

táros vagy könyvtári alkalmazott tkp. csak a kölcsönzést végzi önállóan, a beszerzés, feldolgozás másutt történik. A kapcsolattartáshoz viszont jó hálózatra lenne szükség, tehát arra alapozva, hogy kormányzati szinten is prioritást élvez a könyvtári infrastruktúra fejlesztése, készül-e koncepció a hálózat kiépítésére?

S. J.: Ez a kérdés azokat a feladatokat érinti, amelyekről a következő évek stratégiai fejlesztési terve úgy szól, hogy nem csupán egy-egy tárca felelősségi körébe tartoznak, hanem kormányzati döntést igényelnek. A könyvtárak információs hálózata az NIIF kialakította hálózatra telepedett. Most is ezt kívánjuk tenni. Az információs társadalom megteremtésének hazai programja a Nemzeti Fejlesztési Terv. Ez a fejlesztés célként tűzi ki – a kormányprogram nyomán – hogy az internetnek, azaz a hálózatnak el kell jutnia a négy év alatt minden könyvtárba. Ez jó alapja a mi szakmai fejlesztési terveinknek is. Erre alapozva kell kidolgoznunk azt az esélyegyenlőséget biztosító fejlesztési koncepciót, amely a kistélepléseken lévő hálózat lehetőségeit felhasználva lehetővé teszi a különböző ellátottságú települések megfelelő könyvtári szolgáltatási fejlesztését. Ahol lehetőség lesz önálló könyvtár fenntartásával, másutt a könyvtári szolgáltatások megvásárlásával.

Mindez nem csupán a kulturális és az informatikai tárca közös fejlesztése kell hogy legyen, hiszen a megvalósítás meghatározóan függ a fenntartó önkormányzatok erőforrásainak erre a területre csoportosításától is.

Szakmai fórumokon sokszor beszélünk már azoknak a fejlesztési, fenntartási, szolgáltatási, működési irányelveknek a kidolgozásáról, amelyek segítséget nyújthatnak a fenntartóknak, és alkalmasak a könyvtárak vezetői, munkatársai számára az összehasonlító mérés, a benchmarking alkalmazására. Ezeknek az irányelveknek a kidolgozására azonban csak akkor kerülhet sor, ha a Könyvtári Intézet által működtetett teljesítménymérési munkacsoport egy-egy szolgáltatás mibenlétében és mérhetőségében megállapodik. Azaz összehasonlítható, egy-egy könyvtárra érvényes adatok kellene az általánosíthatóságot képviselő irányelvek megalkotásához.

A kistéleplések könyvtári ellátottságáról szólva beszélnünk kell a könyvtárak dokumentumállományáról és szolgáltatási színvonaláról. Az első esetben történt bizonyos előrelépés, hiszen az

érdekeltségnövelő támogatás és a könyvtárpártoló önkormányzat pályázat növeli az önkormányzati fenntartású könyvtárak állománygyarapításra fordítható összegét. Ez azonban – főképpen a fenntartói támogatás nem kellő növekedése miatt – még mindig kevés. Meg kell találnunk azokat a módokat, és ez érvényes a szolgáltatási körök bővítésére és korszerűsítésére is, amelyekkel mind a két terület korszerűsítését felgyorsíthatjuk. Ezeknek a lehetőségeknek a kidolgozása, majd a problémák megoldása többek között a kistélepülések korszerűsítésével foglalkozó stratégiai fejlesztés legfontosabb feladata.

– *A végére hagytam azt, ami mostanában az első számú téma minden fórumon, s ami természetesen a könyvtárak szempontjából is létfontosságú probléma, az EU-csatlakozást. Azt hiszem, mindaz, amiről eddig beszéltünk, valójában erről is szól, ezért most talán összefoglalhatnánk, mit jelent a csatlakozás a könyvtárak, akár a legkisebb könyvtár számára is most, és mit jelent majd 2004 májusa után. Mit kell még tennünk, hogy megfeleljünk, lesz-e lehetőség a könyvtárakban folyó uniós felkészítés támogatására? Lehetne-e pályázatot kiírni a könyvtárosok nyelvi felzárkóztatására még a csatlakozás előtt?*

S. J.: Nagyon sok területen szeretnénk felkészülni a csatlakozásra, szeretnénk, ha felkészülten érné a könyvtári területet a csatlakozás. De nem szabad szerénytelennek lennünk, biztos, hogy igen sok megoldatlan feladattal kell majd szembenéznünk.

Alapvetően a könyvtárnak, az információs társadalom központjaként, rendelkeznie kell mindazon információval, amelyre az állampolgároknak – az EU-kérdéskör egészét figyelembe véve – szükségük lehet.

Amiről azonban már most is tudjuk, hogy nem lehet elég: azok a felkészítő tanfolyamok, szemináriumok, továbbképzések. Szeretném – s remélem, a tervünk hamarosan meg is valósul –, hogy legyen olyan akkreditált tanfolyam, ami a legfontosabb EU-s ismereteket átadja, középpontjába helyezve a könyvtári területet.

Az Európai Bizottság Magyarországi Delegációja együttműködve a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma könyvtári osztályával EU-információs sarkokat alakít ki a megyei könyvtárakban. Ezek a tizenkilenc megyei könyvtárban

2003. március végéig átadásra kerülnének. Az információs sarkok minden könyvtárban egységes arculattal jelennek meg. A szükséges eszközöket, dokumentumokat és két – az EU-val kapcsolatos információkat tartalmazó – adatbázis-hoz való hozzáférést a Európai Bizottság Magyarországi Delegációja biztosítja.

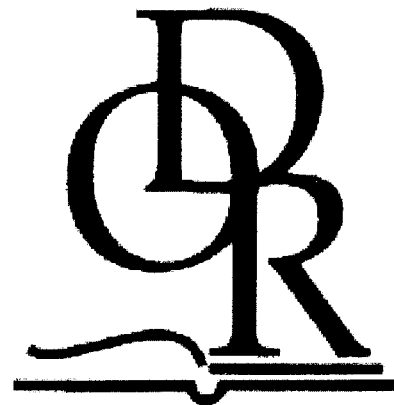
Az információs sarkok kialakításával párhuzamosan elindítunk egy képzési programot, amelynek keretében a könyvtárak tájékoztatási szakembereit készítjük fel az EU-információk keresésének és továbbításának végzésére. Ebben az Európai Bizottság Magyarországi Delegációjának információs menedzsere és más könyvtári szakemberek vesznek részt.

– *Nem kevés feladatot jelent mindaz, amit ebben a rövid beszélgetésben említettünk önnek, a könyvtári osztály munkatársainak, de az egész szakmának is. Kívánok hozzá mindannyiunknak sok erőt és kitartást.*

A Pont Kiadó új kiadánya

Az ODR lelőhelyadatbázis 2002. évi statisztikája

ORSZÁGOS
DOKUMENTUM-ELLÁTÁSI
RENDSZER

Az elmúlt év júliusában megjelent számunkban közöltük az ODR első félévi működését dokumentáló statisztikákat. Most lezárult egy év, és úgy gondoljuk, érdemes összehasonlítani az akkori adatokat a mostaniakkal.

Tanulságokkal szolgálhatnak, és erősíthetik a rendszer tagjainak, felhasználóinak elkötelezettségét.

(– A szerk.)

1. Forgalmi adatok

	Keresések 2002			Kérések	
	Látogatás	Keresési művelet	Hány helyről?	2001	2002
Január	4 146,0	79 053,0	1 296,0	Nincs adat	1 329,0
Február	4 370,0	88 420,0	1 318,0	0,0	1 682,0
Március	4 571,0	95 802,0	1 451,0	907,0	1 938,0
Április	5 077,0	113 020,0	1 632,0	808,0	1 678,0
Május	4 608,0	94 415,0	1 443,0	776,0	1 535,0
Június	3 739,0	78 633,0	1 179,0	574,0	925,0
Július	3 346,0	66 909,0	1 071,0	423,0	793,0
Augusztus	3 097,0	55 320,0	1 055,0	498,0	951,0
Szeptember	5 629,0	118 391,0	1 613,0	1 025,0	2 449,0
Október	7 328,0	161 762,0	2 140,0	1 520,0	3 477,0
November	7 197,0	146 365,0	2 146,0	1 589,0	2 742,0
December	4 643,0	92 098,0	1 634,0	941,0	1 640,0
ÖSSZESEN	57 751,0	1 190 188,0	–	9 866,0	21 139,0
Havi átlag	4 812,6	99 182,3	–	896,9	1 762,0
Napi átlag	158,2	3 268,8	–	29,5	57,9

2. Aiktól a legtöbbet kérték 2002-ben

Könyvtár	Kód	Jan.	Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.
Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár	D1	497	549	667	558	507	330	241
Szegedi Tudományegyetem Központi Könyvtára	Sz1	368	488	531	454	440	267	227
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	B10	173	229	251	184	206	112	105
PTE Központi Könyvtára	P1	144	193	237	231	174	98	83
Somogyi-könyvtár, Szeged	Sz4	47	59	67	74	60	25	42
Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár	B2	16	40	55	54	49	22	24
Miskolci Egyetem Központi Könyvtára	M1	--	13	16	14	9	12	12
Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár, Debrecen	D8	27	33	34	18	20	18	10
SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Könyvtára, Szeged	Sz10	11	27	27	37	12	10	8
Csorba Győző Megyei Könyvtár	P4	18	18	16	21	21	7	11

A táblázat folytatása:

Könyvtár	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Ősz- szesen	Havi átlag	Napi átlag
Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár	306	854	1 089	694	486	6 778	565	18
Szegedi Tudományegyetem Központi Könyvtára	260	60	866	744	409	5 114	426	14
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	115	262	458	397	243	2 735	228	7
PTE Központi Könyvtára	89	291	465	402	239	2 646	221	7
Somogyi-könyvtár, Szeged	38	111	165	145	82	915	76	2
Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár	28	55	95	77	38	553	46	2
Miskolci Egyetem Központi Könyvtára	32	72	76	63	26	345	31	1
Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár, Debrecen	15	48	51	31	26	331	28	1
SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Könyvtára, Szeged	14	36	58	40	19	299	25	1
Csorba Győző Megyei Könyvtár	14	35	18	26	14	219	18	1

3. A legtöbbet kérő könyvtárak

(összesített adatok a 2001. február és 2002. december közötti időszakból)

A könyvtár neve	A könyvtár kódja	Kérések száma
A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Katona József Megyei Könyvtára	Ke1	1042
Megyei és Városi Könyvtár (Kaposvár)	K1	913
József Attila Könyvtár	DUV 18	875
József Attila Megyei Könyvtár	Tb1	771
Szegedi Tudományegyetem Központi Könyvtára	Sz1	716
Kresznerics Ferenc Könyvtár	Cd 3	599
Miskolci Egyetem Központi Könyvtára	M1	578
Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár	T11	570
Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár	Gy1	563
Illyés Gyula Megyei Könyvtár	SZK1	522
Városi Könyvtár (Siófok)	Si2	495
Balassi Bálint Megyei Könyvtár	12-60-00	487
Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár	E1	406
Madách Imre Városi Könyvtár	BGY8	401
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Versegly Ferenc Könyvtár	SZL1	346
Nadányi Zoltán Művelődési Központ és Sinka István Könyvtár	BU8	339
Ipolyi Arnold Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény	TM6	328
József Attila Városi Könyvtár	Ma1	323
Békés Megyei Könyvtár	Bcs1	306
Szabó Károly Városi Könyvtár	NK6	305
Városi Könyvtár (Mezőkövesd)	MKV4	304
Pest Megyei Könyvtár	SZ E 1	301
Pest Megyei Könyvtár	SZ E 1	301
Városi Könyvtár (Szentgotthárd)	SZG6	298
Petőfi Sándor Városi Könyvtár	KFH8	295
Veszprémi Egyetemi Könyvtár	V1	289
Zrínyi Ilona Városi Könyvtár	SP6	281

A könyvtár neve	A könyvtár kódja	Kérések száma
Városi Könyvtár (Lenti)	LI1	272
Eötvös József Főiskola Könyv- és Médiatár	BA20	271
Városi Könyvtár (Balatonboglár)	BB1	267
Justh Zsigmond Városi Könyvtár	Oh9	257
Városi Könyvtár és Információs Központ (Jászberény)	J1	256
Halis István Városi Könyvtár	N1	252
PTE BTK és TTK Könyvtár	P2	245
Városi Könyvtár KHT (Szentés)	SZS1	245
Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár	SZFV1	233
Berzsényi Dániel Könyvtár	SZO1	233
Városi Csokonai Könyvtár	KR9	231
OSZK Könyvtárközi Kölcsönzés/belföldi	B 1	229
Deák Ferenc Megyei Könyvtár	Z1	227
Berzsényi Dániel Főiskola	SZO43	226
Eötvös Károly Megyei Könyvtár	V2	224
Hamvas Béla Városi Könyvtár és Internet Központ	SZHB6	222
Városi Könyvtár és Múzeum	AJ9	215
Bartók Béla Művelődési Központ és Könyvtár	SR2	212
Városi Könyvtár (Tiszafüred)	TF4	208
Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár	D 10	207
Csorba Győző Megyei Könyvtár	P4	207
Nyíregyházi Főiskola Központi Könyvtár	NY53	203
Székesfehérvári Városi Könyvtár (Széna téri részleg)	SZFV65S	202
Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár	D1	201
Városi Könyvtár (Nádudvar)	NUD1	201

1–50 kérést adott fel az ODR honlapon 128 könyvtár.

50–100 kérést adott fel az ODR honlapon 53 könyvtár.

100–200 kérést adott fel az ODR honlapon 41 könyvtár.

A részletes adatokat lásd: <http://odr.lib.klte.hu/odrstat/odrstat.html>

4. Az ODR adatbázisban található 2311000 állományadat könyvtárankénti megoszlása

A könyvtár neve	A könyvtár kódja	Példányszám
Állatorvos-tudományi Egyetem Központi Könyvtára	B 46	278
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Katona József Megyei Könyvtára	Ke 1	12 87
Balassi Bálint Könyvtár Salgótarján	St 1	1 932
Békés Megyei Könyvtár	Bcs 1	6 998
Berzsenyi Dániel Könyvtár	Szo 1	14 288
BME Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár	B 4	595
Bródy Sándor Könyvtár	E 1	8 156
Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem Központi Könyvtár	B 12	894
Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtár és Tájékoztatási Központ	B 11	1 780
Csorba Győző Megyei Könyvtár	P 4	43 219
Deák Ferenc Megyei Könyvtár	Z 1	8 998
Debreceni Egyetem Agártudományi Centrum Könyvtára	D 4	280
Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár	D 1+D108	320 423
Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum Központi Kenézy Könyvtára	D 2	17 304
Eötvös Károly Megyei Könyvtár	V 2	12 193
Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár	B 2	76 145
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	B 10	600 640
Gödöllői Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtára	G 1	1 329
Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár	D10	7 929
Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem Központi Könyvtára	B 858	262
Honvédelmi Minisztérium, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténeti Könyvtár	B 419	135
II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár, Miskolc	M 2	8 726
Illyés Gyula Megyei Könyvtár, Szekszárd	Szk 1	6 838
Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Központi Könyvtára	B 503	798
Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár	Gy 1	9 188
József Attila Megyei Könyvtár (Tatabánya)		
Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat	B 9	17
Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Központi Könyvtára	B 1088	56

A könyvtár neve	A könyvtár kódja	Példányszám
Magyar Filmintézet Könyvtára	B 560	243
Magyar Iparművészeti Főiskola Könyvtára	B 646	1 319
Magyar Képzőművészeti Főiskola Könyvtára	B 653 -MKFK	33 304
Magyar Országgyűlés Könyvtára	B 8	90
Magyar Testnevelési Egyetem Könyvtára	B 1005	975
Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	B 3	5 950
Megyei és Városi Könyvtár (Kaposvár)	K 1	12 448
Miskolci Egyetem Központi Könyvtára	M 1	47 625
Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár	Ny 1	1 499
MTA Atommagkutató Intézete, Debrecen	D30	7 301
Országos Egészségügyi Információs Intézet és Könyvtár	B 6	544
Országos Idegennyelvű Könyvtár	B 14	40 813
Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ	B 5	4 031
Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum	B 7	1 089
Országos Széchényi Könyvtár	B 1	1 245
Pannon Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtár és Levéltár	Ksz 2	317
Pécsi Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára	P 10	341
Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár	Szen 1	3 978
PTE Központi Könyvtára	P 1	232 912
Semmelweis Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára	B 13	186
Somogyi-könyvtár, Szeged	Sz 4	152 447
Soproni Egyetem Központi Könyvtára	S 1	4 445
Szegedi Tudományegyetem Központi Könyvtára	Sz 1	352 593
Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtára	Sz 2	--
Színház- és Filmművészeti Főiskola Könyvtára	B 978	795
SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Könyvtára, Szeged	SZ10	62 373
Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár, Debrecen	D8 + D9	145 979
Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár, Szolnok	Szl 1	2 565
Veszprémi Egyetem Központi Könyvtára	V 1	1 034
Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár, Székesfehérvár	Szfv 1	12 823
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Egyetemi Könyvtár	B 1091	7 428

Ötvenévesek a megyei könyvtárak*

Bennük született meg a szellemi emelkedés esélyegyenlőségének reménye, a reformkor nagy magyar nemzedékének álma. Nekik is tartozunk azzal, hogy ünnepeljünk a félszázados évfordulón.

A használók szeretete éltesse őket továbbra is. Megérdemlik, kiérdemelték sors- és kortársaik megbecsülését. Ötven év! Mennyi is az? A tízéves azt mondja, sok. Aki éli, annak egy pillanat. Máris elmúlt volna? Észre se vettük. Fordítsuk meg a dolgot, nézzünk a jövő felé fordulva. Azt mondom, 2052. Rettenő távolinak tetszik. Milyen lesz a világ? Gépkocsi gépkocsi hátán vagy parkos városok, sétálóutcák? Digitalizált lakás, komputerizált háziállatok, virtuális boldogság, vagy emberszabású, célszerű komfort, élhető társas-környezet. Belátható-e a jövő, milyen lesz holnap? Ötven év múlva másnak kell lenni! Valami egész másnak?

Ötven év múlva minden megoldódik! Felépül a szocializmus. Ezt mondta *Laki* elvtárs, a megyei pártbizottság titkára. Nektek, fiataloknak még lesz benne részetek. Kétezerben mindenki autón jár. Mehet, ahova akar. Lám, majdnem igaza lett. De hol a szocializmus?

Emberi sorsunk nagy folyamatainak hosszú távú tervezése mindig a véletlenek áldozata lesz. A visszatekintő dolga, hogy megmutassa a tervezetnek és a véletlenek együtthatását.

A teljesség igénye nélkül szeretném felsorolni az elmúlt ötven év jellegzetes sarokpontjait.

Hogyan történt a születés?

Ötven éve *Rákosi Mátyás* volt a miniszterelnök. Akkor a hivatalos címe: a minisztertanács elnöke. Elnöklete alatt született a 2042-13/1952./V. 24/ MT sz. határozat a könyvtárügy fejlesztéséről. Előterjesztő *Révai József* népművelési miniszter, a rettegett kulturinspektor. A jogszabály előkészítői *Barabási Rezső* minisztériumi főosztályvezető, *Sallai István*, a Népkönyvtári Központ veze-

tője és munkatársai. Emlékezzünk rájuk is ez alkalommal.

Az új jogszabály nem minden akkori könyvtári dolgozót tett boldoggá. Megszűntek a régi városi könyvtárak (ha voltak) a megyék és a járások székhelyén, kötelezően beolvadtak a körzeti könyvtárakba, melyek a falvak letéti könyvellátásának az országos központból irányított és finanszírozott intézményei voltak. Vezetőik a rendszer bizalmi emberei, így belőlük váltak a megyei könyvtárvezetők.

A városi könyvtáriak morogtak az új tervek ellen. A jogszabály végrehajtása két év alatt mégis maradéktalanul megtörtént. Felálltak a megyei könyvtárak. A járási könyvtárak szervezése még további éveket vett igénybe.

A megyei és a járási tanácsok ugyanazt az eljárást kapták meg leosztva, amely addig a központból érkezett. A továbbiakban nekik kellett gondoskodniuk e bázisnak az éves növekedéséről. Érthető, hogy ők se voltak nagyon boldogok. És lám, mégis megtörtént, amit csak a legmerészebb kultúraterjesztők álmodtak: létrejött a közművelődési könyvtárak egységes országos rendszere, az Országos Széchényi Könyvtár pedig a rendszer módszertani központja lett.

A módszertani munka tanácsadásban, betanításban, gyakorlati segítségben és „kijáráásban” nyilvánult meg. A kijárási – ma lobbizásnak mondják – a fenntartónál pénzbeli támogatásért vagy az elhe-

* Elhangzott 2002. december 13-án, a Móricz Zsigmond Könyvtár jubileumi ünnepségén.

lyezési feltételek javításáért, létszámfejlesztésért folyt. A megyei könyvtárosok ugyanezt tették a járási könyvtárak érdekében, azok pedig a falusiakért. Mindennek szűkében voltak a könyvtárak minden szinten. Leginkább szűkében voltak az állományfejlesztésnek.

A könyvkiadás kötelezően a szovjet és a testvéri szocialista országok kortársi irodalmát preferálta. Szovjet háborús regények, kolhozregények, politikai broszúrák, antiklerikális és ateista propagandakiadványok, sztahanovista csodatörténetek, minden kocától huszonnyolc malac, ötezer literes tehének, imperialista összeesküvők, láncos kutya a határon stb. Ez volt a tudatformáláshoz felkínált törzsanyag.

De volt *Veres Péter*, *Szabó Pál*, *Illyés*, *Déry*, voltak a szomszéd népek, valamint a világirodalom klasszikusai. 1953-tól kezdett színesedni a könyvkiadás. És már volt könyvtárellátó szolgálat, ahol jelzetelték, átkötötték, nyomtatott cédulával adták a könyvet a szerződött könyvtáraknak. Óriási vívmány a maga idejében! Európai mértékkel is.

A könyvtárfejlesztésnek kétségtelenül van egy magyar útja. Nálunk kevesebbet hivatkoztak a szovjet példára és többet *Leninre*. *Krupszkaja* Mit írt, mit mondott Lenin a könyvtárról? című kötete a

magyar könyvtárpolitika nagy aduja lett. Amit ennek a könyvnek a magyar fordításából ki lehetett olvasni, az a polgári felvilágosultság könyvtári eszméjének felelt meg. A mindenki számára korlátozás nélküli, ingyenes vagy olcsó elérhetőség, a könyvtárak hálózati rendszerbe szerveződése, ahol a szolgáltatások a rendszer minden tagja számára egyszerűen hozzáférhetők stb. Ami a fő dolog: úgy lehetett hivatkozni rá, hogy nem illet vitatkozni vele.

Fennállásuk harmadik évétől belülről éltem meg a lakóhelyi, akkori szóhasználattal a tanácsi könyvtárak sorsát. Pécs kivételesen jó helyzete országosan ismert volt. Saját székházban, tizenhárom munkatárssal, ebből öten diplomások, a többiek is valamilyen szaktanfolyami oklevéllel, tágas olvasószolgálat, külön olvasóterem, önálló gyerekkönyvtári szolgálat, önálló irodák és raktár a módszertani-hálózati szolgálatnak. Ha nem is volt ennyire jó a helyzet, de országszerte mindenütt többé-kevésbé konszolidálódtak a viszonyok 1955 végére.

Azon az őszön vettem részt először országos értekezleten. Két téma szerepelt napirenden. A „nagy” könyvtári törvény előkészítése és a József Attila olvasómozgalom. *Mihályi Imre*, *Gaschler Rudolf*, *Wekerle Imre* és *Sallai István* beszélt. A következő évben meg is született a törvény.

Az 1018/1956 tvr. és az 1018/1956 Mt.h. sz. végrehajtási jogszabály a magyar könyvtári világot egységes szervezetbe foglalta össze, szabályozta a funkciók rendszerét, rendezte a fenntartás és a felügyelet kérdését. A tvr. által vizionált modern könyvtári rendszerben oszlopos szerep várt a megyei könyvtárakra, ami a lakosság legszélesebb részének az ellátásáért viselt szakmai és politikai felelősségben, a szolgáltatások szervezett szétszaggatásában valósult később meg.

A forradalom után a megyei hálózatok élén is történt kisebb-nagyobb személycsere, de nem okozott nagyobb károkat a politikai zajlás.

A művelődéspolitikai irányelvek megjelenésével liberalizálódott némiképpen a könyvkiadás. 1958-tól jelentek meg *Hemingway*, *Sartre* könyvei, a *Thomas Mann*-életmű, a modern nyugati irodalom több jeles darabja, és a hazai hallgatásra ítélték közül *Németh László*, *Weöres Sándor* és sokan mások. Az évtized végére határozottan érezhető volt a könyvtárakban az olvasási konjunktúra. Egy országos értekezleten a megyei könyvtárak vezetői elé azt a célt tűzte a minisztériumi főelőadó (*Tóth Árpád*), hogy a lakosság átlag húsz százalékát kell megnyerni olvasónak rövid időn belül. Valamennyien tudtuk, hogy ennek nincsenek meg a feltételei,

és óvtuk magunkat attól, hogy belekényszerüljünk a statisztikák lakkozásába. Így neveztük, amikor hirtelen fellendítettük az érdeklődést a nagyüzemi mezőgazdálkodás szakirodalma vagy az időszerű politikai kérdések irodalma iránt. Ezt most el akarjuk kerülni, és a feltételek javulásához kötöttük az óhajokat.

A megyei könyvtári vezetők körében kialakult az az egészséges cinkosság, ami képes volt kivédeni a politika valóságidegen próbálkozásait. Megoldás a szabadpolcos rendszer! *Lipták Pál* Békéscsabán már megtette a kezdő lépést. A példa lassan, de feltartóztathatatlanul elterjedt.

A szabadpolc felveti az állomány kihelyezésének, rendezésének tartalmi és technikai problémáit. Miből mennyit, mi a prézens, mi a kölcsönözhető, milyen legyen a kézikönyvtár, kell-e szakrészleg, kell-e gyerek-részleg, periodika részleg, zenei részleg?

A viták és meditációk a hazai szaksajtó hasábjain visszakereshetők.

A megyei könyvtárak tízéves évfordulója a tanácsosítás elnevezésű akció jegyében következett el. 1959-ben indult az országos méretű vállalkozás, hogy a községi tanácsok is érdekeltté váljanak a helyi könyvtár felvirágoztatásában. Ezzel

szűnt meg teljesen a letéti ellátórendszer, hiszen azt a kevés pénzt kellett leosztani a falvaknak, ami a letéti beszerzéshez rendelkezésre állt. Kevés kivétellel (Vas, Baranya) az egész országban helyi fenntartásba kerültek a falusi könyvtárak. Később annyi haszon származott ebből, hogy a megerősödő szövetkezetek nekik szívesebben adtak támogatást, és csurrant-cseppent a KÖFA-nak nevezett forrásból is.

A megyei könyvtár regionális kibontakozását talán a legjobban a művelődési autók megjelenése segítette. A tanyaközpontok és majorok műveltségügyi fehér foltjainak eltüntetésére adott technika hozzásegítette a központi könyvtárakat, hogy rendszeresen eljussanak a falvakba, és szakmai infúziót adjanak a magában dolgozó tiszteletdíjas könyvtárosoknak. Felvetődött, hogy az iskolában vagy a hasonlóképpen magában vegetáló művelődési otthonban kellene kedvezőbb helyet, stabilabb bázist teremteni a kis falvak könyvtárainak. Mindkét változatra születtek jó példák, elterjedni egyik forma sem tudott. Vannak öszvérintézmények, melyek máig rendben működnek általános művelődési központ néven (ez jelenti az iskolába integrált szolgálatot), illetve klubkönyvtár néven (ez a művelődési ház és a könyvtár szimbiózisa).

A hetvenes évek a hazai közművelődési könyvtárakban a teljes nagykorúság elérését hozták. Elkészült az *Alapelvek és követelmények a közművelődési könyvtárak fejlesztéséhez* című (ma azt mondanánk: stratégiai) tanulmány, amelyet sok vita után magáévá tett a minisztérium, *Szakmai irányelvek a tanácsai könyvtárak távlati fejlesztéséről* címmel. Hatalmas húzóereje támadt. Nyomában hasonló dokumentumok készültek a szakszervezeti könyvtárakról, az iskolai és végül a felsőoktatási könyvtárakról is.

Ami a lakossági közművelődési könyvtárakat illeti, végre lehetett tudni, mit is jelent a hálózati szereposztás. A megyei könyvtár – mint a hálózat élén álló „A” típusú gyűjtemény az ehhez rendelt szolgáltatásokkal – valóban megtervezhető intézményi formává lett, épület- és berendezésigénye igazolhatóvá vált, fejlesztése normatív rendszerben jelezte a ráfordítás és az eredmény mértékét. Hasonlóképpen a járási-városi „B” típusú, a nagyközségi „C” típusú és a kisközségi „D” típusú könyvtárak esetében. Az irányelvek hatásának tulajdonítható a hetvenes, nyolcvanas évek könyvtárfejlesztési lendülete, miközben a külső környezetben már erősen érzékelhető volt a recesszió.

A megyei könyvtárak a fejlesztési programok motorjai voltak. Érzékenyen reagáltak minden újító kezdeményezésre, amely a szolgáltatások hatékonyságát, a használók jobb kiszolgálását célozta. Legtöbbjük bázisa lett az olvasók megismerését szolgáló szociológiai kutatásoknak, és operatív formákat alkalmazott a fiatal korosztályok könyvtárhoz kapcsolása érdekében. Az olvasótáborok tucatjait szervezték nyáridőben nemcsak diákoknak, hanem munkásfiataloknak is.

Érdemeik együtt és külön-külön kétségbevonhatatlanok. Életrevalóságuk bebizonyosodott. Milyenek látom jövődjüket?

Röviden: biztatónak. Hosszabban: küzdelmesnek, de biztatónak. A tudásalapú, információs társadalom nem létezhet a megyényi régiók gazdag gyűjteményű, gyorsan és olcsón elérhető könyvtára nélkül, ahol segítőkész szellemi partner, az informatikus-könyvtáros fogadja a látogatót.

Azt akarom mondani ezzel, hogy megyei könyvtár akkor is lesz, ha nem lesz megye. Világos, hogy a szolgálati kötelezettség zónáját ebben az esetben okos körültekintéssel kell kijelölni, és a pénzügyi teherelosztást szerződésben kell rögzíteni. Bizony, újból meg kell gondolni, hogy a helyi, nevezzük így: besorolási szint milyen normákkal biztosítható, és ezt a helyi önkormányzatnak kell vállalnia. A regionális feladatokra vonatkozatható normát a teljes érintett népesség száma alapján kell fejkvótaszerűen kalkulálni, és ezt központi forrásból leosztani. Elképzelhetetlen, hogy ne szüntessék meg a kisebb-nagyobb falvak könyvtári szakmai gazdáltságát, ami a politikai rendszer-változás szerencsétlen velejárója volt.

Javíthatatlan álmodozóként van egy képzetem. Megírtam valamikor régen azzal a címmel, hogy *A város dolgozószobája*. Mély meggyőződés, hogy a tudásalapú társadalom nem létezhet anélkül, hogy ne legyen minden lakott helyen egy nyilvános dolgozószoba. Ma ez a teleházas nyomulás miatt háttérbe került. Nem bántom a teleházakat, a telekunyhókat, hisz a KMK-ban születtek. Mi fordítottuk le a róluk szóló finn cikket. A teleház nálunk sokkal inkább közpénzből támogatott üzleti vállalkozás, mint kulturális szolgálat. Kell-e bizonygatnom, hogy a könyvtár mint dolgozószoba valami más? Vagy valami más lehetne! Érdemes lenne kísérletezni az életképes formák keresése tárgyában. Nem sokat hallottam mostanság a megyei könyvtárak kísérleteiről a változó valóság követése érdekében. Az új frazeológia tele van menedzs-

menttel, TQM-mel, rendszerszerűséggel. Nekem, konzervatív falusinak ez olyan, mint mikor a kamasz naponta méregeti magát, hogy mennyit nőtt. A formák megtalálása lenne a legfontosabb azokhoz a tartalmakhoz, amelyekre vágyunk, hogy valóra válhassanak. Nem én mondom, hanem Arisztotelész, ő pedig csak tudta.

Szívből kívánom, hogy kedves kollégáink leljék örömüket a munkájukban és segítsék hozzá a társadalmat a szellemi és közösségi élmény öröméhez! További sikeres ötvenéveket!

Szente Ferenc

A megye könyvtárügye a múlt és a jelen közigazgatási rendszerében*

Tapasztalatokon nyugvó evidencia, hogy valamennyi politikai berendezkedés – miután a hatalmat megragadta – legfontosabb tennivalójának tartja, hogy kiépítse irányító, ellenőrző szervezetét, megteremtse a törekvéseinek megfelelő közigazgatási rendszert, létrehozza azokat az intézményeket, amelyek alkalmasak a célkitűzésének gyakorlati megszervezésére, lebonyolítására.

A szocialista művelődéspolitikai céljainak megvalósításához szükséges intézményrendszer kiépítése a XX. század közepének első éveire esett. Az új hatalmi berendezkedés elsőként az oktatásügyet szervezte át, majd a közművelődés intézményrendszerének kiépítése következett. A közkönyvtárak hálózatának kiépítése viszonylag rövid idő alatt megvalósulhatott.

A gyorsaságot lehetővé tette, hogy már voltak elődszervezetek, adottak voltak a népkönyvtárak, egyesületi könyvgyűjtemények, melyeknek ellátó rendszerbe történő bevonása akár adminisztratív eszközökkel is hamar megvalósulhatott.

A művelődési otthonok, muzeális intézmények hálózatának kiépítése hosszabb időt vett igénybe, mert múzeum létesítéséhez mindenekelőtt gyűjteményre volt szükség. (Muzeális tárgyak hiányában múzeumokat nem lehetett létesíteni.) A művelődési otthonok megszervezése sem volt könnyű feladat.

Az ötvenes évek erőszakos és direkt napi politikai gyakorlata tömegekhez akart szólni, ezért a művelődési otthoni nagytermek fontosabbak voltak számára, mint a kisebb közösségek foglalkozásaira való intézményrészek.

Pénzügyi források új épületekre általában hiányoztak, az esetek többségében a korábban más célra használt létesítmények átalakítása kerülhetett napirendre. Könyvtárak elhelyezését a „könyvtár-alapítók” egyszerűbben megoldhatták, ugyanis minden településen akadt egy olyan épület, épületrész, ahová a könyveket összegyűjtötték, a bejáratnál elhelyezték azt a táblát (feliratot), amelyik tudatta, hogy abban az épületben könyvtár működik. (Ha mégsem akadt alkalmas épület, akkor megfelelt az iskolai tanterem, a szekrényekbe zárt olvasnivalóval.)

Könyvtárost legtöbbször a pedagógusok közül választottak, de sok településen egyszerűen egy képzetlen, ám könyvet kedvelő és forgató ember vállalta a feladatot.

Ebben az időben, az induláskor – tekintettel a nagyon kezdeti állapotokra – különösen fontos munkát végeztek az ún. módszertani feladatokkal megbízott könyvtárak: a megyei könyvtár, a járási, illetve a körzeti könyvtárak, a községi könyvtárak ugyanis ezeknek az intézményeknek a napi, közvetlen segítségével jöhettek létre.

Ekkor mind a közigazgatásnak, mind a szakmának a mennyiség és nem a minőség volt az elsődleges, az olvasóvá nevelés, a tudáshiány pótlása volt a fő cél.

* Elhangzott 2002. december 13-án, a Móricz Zsigmond Könyvtár jubileumi ünnepségén.

Évek elteltével megyénk könyvtárainak hálózata kiépült, némileg erősödött is. Az állapotokban, a működési feltételekben – az alapítást követően – először az 1960-as években következett be számottevő javulás. Sajátos módon főleg néhány nagyközségünkben vállalkoztak először a helyi tanácsok művelődési házzal egybeépített vagy önálló épületben közkönyvtár kialakítására. (Több esetben előfordult, hogy egy-egy nagyközségi könyvtár jobb tárgyi feltételekkel rendelkezett, mint az a járási intézmény, amelyikhez módszertanilag tartozott.)

Újabb eredmények a hetvenes és a nyolcvanas években születtek. Megépült a megyei könyvtár, elfogadhatóbb vagy megfelelő feltételek közé kerültek az egykori járási könyvtárak is. (Ez a hullám az 1976. évi V. törvénynek volt köszönhető!) Közben a kiépült felsőfokú könyvtárosképzésben tömegesen szereztek szakképesítést azok a könyvtárosok, akik a pályán maradtak és ezen az úton találták meg munkájuk hasznát, értelmét.

A közművelődési ellátórendszer megerősödött megyénkben, a közigazgatási tevékenység lényegét is egyre inkább a szakigazgatási tennivalók adták.

Milyen volt és hogyan változott az a közigazgatási gyakorlat, amelyben az 1950-es évek elején alapított könyvtárak negyven esztendeig dolgoztak? Mondhatjuk, hogy szocialista, felülről vezérelt, paternalista – mint az állam egésze. Ez a válasz azonban túlságosan elnagyolt, figyelmen kívül hagy több lényeges körülményt. Igaz, hogy ez a közigazgatás sem volt ideológiamentes, de az is igaz, hogy nem verte béklyóba az intézményeket, és ahogy teltek az évek, egyre inkább érvényesült (érvényesülhetett) az önállóság, a kezdeményező-készség, a szakmaiság.

A közigazgatás „ereje” abban az időben is véges volt, valamennyi feladatát nem tudta teljesíteni. A járási székhelyeken, a nagyközségek szintjén még érzékelhető volt hatása, ám a községekben – a kisközségekben pláne – inkább csak a testületi el- vagy beszámoltatás jelentette a kulturális életre történő odafigyelést. Sajnálatos, hogy abban az időben a megyei szakigazgatásnak is meg kellett elégednie a minimumfeltételek megteremtésével a kistelepüléseken. Gondok azokban években és napjainkban is leginkább a kistelepüléseken jelentkeztek, illetve jelentkeznek. A kisközségekben működő intézményeknek nem jutott a szükséges mértékben fenntartási, beszerzési keret, ezért ezekben a községekben könyvtáraink általában csak vegetáltak.

Hogyan érvényesítette ideológiáját a szocialista állam könyvtárainkban? Bonyolultan, közvetett és közvetlen úton. A vezetők kiválasztása, megbízása volt az akaratérvényesítés egyik lehetősége, és az állam élt is vele.

Nagyobb könyvtáraink élére több esetben kerültek olyan személyek, akik korábban valamelyik apparátusban dolgoztak, ennyi idő után azonban már felelősséggel megállapíthatjuk, hogy azok a vezetői kiválasztások nem voltak eleve rossz döntések. Azt is tapasztalhattuk, hogy ez az irányítás esetenként jól együttműködött a számára nehezen kezelhető emberekkel is. *Ratkó József* esetére gondolok, aki közismerten határozott bírálója volt a hibáknak, az irányításnak, ám mégis hosszú ideig a Járási Könyvtár vezetője lehetett Nagykállóban, illetve az új Váci Mihály Művelődési Központban szerkeszthette a *Hangsúly* című hangos irodalmi és művészeti folyóirat nyilvános rádiófelvételeit.

A szocialista művelődéspolitikai másik befolyásolási lehetősége volt az állománygyarapítás orientálása. A könyvespolcokon zömmel szocialista eszmeiségű irodalom lehetett, a tiltott irodalmat nem volt ajánlatos terjeszteni.

Teltek az évek, és a közművelődés gépezetében tovább erősödött a szakmaiság. A könyvtáros szakma a közigazgatás szakembereivel együtt eredményesen kereste a fejlesztési lehetőségeket, a jó megoldásokat a kisközségek könyvtári ellátására.

A megyei könyvtár akkori nagy tekintélyű (napjainkban már nyugdíjas) szakemberei kidolgozták az ún. kettős funkciójú könyvtárak modelljét (vagy inkább adaptációját), kimunkálták az általános művelődési központok könyvtári részlegének működési rendjét, mechanizmusát, hatékony segítséget biztosítottak az intézmények átszervezéséhez.

A megyei könyvtárhálózat tevékenységét, a szakmai munkát az ún. módszertani könyvtárak fogták össze. Ezek az intézmények segítették a gyarapítást, a selejtezést, koordinálták a területen a könyvünnepek programjait, a rendezvényeket. A kisebb intézmények jórészt csak a közönség szervezést biztosították. (Napjainkban ezt a munkát a megyei könyvtár egyedül végzi!)

A rendszerváltás előtti időszakot lezárandó ki kell emelni, hogy az átélt, tapasztalt gondok, problémák, irányítási felelősségek ellenére ettől az időszaktól nem lehet elvitatni, hogy:

1. a művelődéshez való jog – még ha nem is érvényesült teljes mértékben – ebben az időszokban emeltetett állampolgári joggá,

2. kiépült az a közművelődési intézményrendszer, amely napjainkban is alapját képezi a lakosság könyvtári ellátásának, közművelődési kiszolgálásának,

3. ez az időszak teremtette meg a felsőfokú szakképzést, biztosította a hálózat szakemberekkel való ellátását,

4. kialakult a szemléleti alapja a sokszínű könyvtári szolgáltató tevékenységnek (pl. a megyei könyvtár egykori és mai rendezvénystruktúrája: irodalmi beszélgetések, kamarakonzertek, kiállítások stb.),

5. abban az időben kevesebb könyvtár vegetált és működött csak papíron, mint például napjainkban,

6. az a gyakorlat éltetett, működtetett egy többszörös finanszírozási, működtetési rendszert.

Az 1990-ben bekövetkezett rendszerváltás átstrukturálta életünket:

– megvalósult az ellátórendszernek a megyétől való részleges vagy teljes eltávolodása,

– a települési önkormányzatok nagyfokú önállóságot (és felelősséget) kaptak.

(Sajnos ezzel együtt a kulturális élet elbizonytalanodott mind az irányítás, mind pedig az intézmények szintjén, csökkent a költségvetési támogatás, elkezdődtek a létszámcsökkentések stb.)

Gondot okozott, hogy egészen az 1997. évig (CXL tv.) az önkormányzatok számára a kultúra iskolán kívüli szervezett terjesztése nem volt kellően határozott törvényi kötelezettség, a „puha” jogszabályok az önkormányzatok szándékára, teherbíró képességére bízták a közművelődési, tudományos és művészeti tevékenységről való gondoskodást.

A kulturális törvény biztatást adott és elfogadható rendet teremtett a területen. Előírta, hogy a települési önkormányzatok kötelesek helyet biztosítani a közművelődési tevékenységeknek és szolgáltatásoknak, kötelesek nyilvános könyvtárakat működtetni.

A kulturális törvény egyértelműen megfogalmazta a jog- és hatásköröket is. Előrelépés volt, hogy az intézmények a korábnál nagyobb önállóságot kaptak. (Ám igazán akkor lehetnének elégedettek, ha az önállósággal azonos mértékben az anyagiak is rendelkezésre állnának, illetve ha a törvény által előírt kötelezettségeket, a feladatok teljesítését ki is lehetne kényszeríteni!)

A problémákat, a visszaesést jól illusztrálják a következő statisztikai adatok:

1980-ban 217 könyvtár, összesen 328 szolgáltatási hely működött Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A megyei könyvtár 2002. évi megyei statisztikája szerint területünkön 201 önkormányzati könyvtár, összesen 230 szolgáltatóhely állt az olvasók rendelkezésére. Több településünkön évek óta szünetel a könyvtári szolgáltatás, illetve nincs állománygyarapítás, és ez az érintett településeken a legalapvetőbb kulturális ellátás hiányát jelenti.

Sajnos néhány község nem is keresi a megoldás lehetséges útjait, annak ellenére, hogy az 1997. évi CXL. törvény jó alternatívát kínál a hátrányos helyzetű, forráshiányos költségvetésű települések számára azzal, hogy lehetővé teszi a könyvtári szolgáltatás társulásos formában történő biztosítását, illetve a szolgáltatás nagyobb intézményektől való megrendelését. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ezek az önkormányzatok e kedvezőbb (olcsóbb) ellátási móddal sem élnek, így a lakosság eleve hátrányos helyzete tovább romlik.

Tény tehát, hogy településeink egy jól meghatározható körében – EU-s csatlakozásunk küszöbén – a könyvtárügyet nem kezelik fontosságának, jelentőségének megfelelően. Anyagi eszközök hiányára hivatkozva az önkormányzatok képtelenek biztosítani használható (megfelelő) épületet, képzett szakembereket, a rendszeres nyitva tartást.

A helyzet tehát kistelepüléseinken nem túl kecsesítő, nem ad okot elbizakodottságra.

Ebben a helyzetben a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár szerepe, hálózati segítő munkája különösen jelentős.

Megyénk könyvtárainak „zászlóshajója” a megyei és városi könyvtár. Ennek az intézménynek az erőfeszítései, lépései jó „kapaszkodót” biztosítanak a hálózat könyvtárainak – főleg, ha azt is szem előtt tartjuk, hogy a megyei önkormányzat sem rendelkezik jogi és pénzügyi eszközrendszerrel a nagyobb szervezettség, a jobb ellátás serkentése érdekében.

A megyei könyvtár kezdeményezései közül kiemelkedőnek tartom:

– megszervezte – az országban elsőként – a könyvtárak egyesülését, biztosította az állománygyarapítás megyei összefogását,

– kezdeményezte könyvtáraink számítástechnikai rendszerének kiépítését, közreműködött a lebonyolításban,

– a megye nyolc településén mozgó letéti állomást hozott létre, a letéteket évi négy alkalommal cseréli,

- kidolgozta a *Bibliobusz a regionális könyvtári rendszerben* elnevezésű tanulmányt,
- állapotfelmérést készített könyvtáraink állománygondozási tevékenységéről,
- arra törekszik, hogy segítse a települési önkormányzatok fenntartó munkáját (például segítséget ad alapdokumentumok elkészítéséhez).

Az információk, a szakismeretek eljuttatását több csatornán biztosítja:

- konferenciákat szervez,
- működteti a középfokú képzést,
- segíti a pályázatok elkészítését,
- gondoskodik – a törvényi intézkedésnek megfelelően – a megye nemzeti és etnikai kisebbségeinek könyvtári ellátásáról,
- elkészítette a megye cigány lakosságának könyvtári ellátásával kapcsolatos koncepciót:

a) a programnak megfelelően cigány szerzők műveiből könyvkiállítást rendezett,

b) megyei (cigány) vers- és prózamondó találkozót szervezett,

c) Hodász, Kántorjánosi, Nyírpilis, Tisztaberek, Tiszabecs községekben cigány, Mérk, Vállaj, Rakamaz településeken német nyelvű letétek helyeztet el (folyamatban van a tisztaeszlári és a turricsei cigány letétek kialakítása),

d) a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma megbízása alapján elvégezte huszonkét megyei település komplex szakfelügyeleti vizsgálatát,

e) segítette a millicentenárium, a millennium megyei ünnepeisorozatának előkészítését és lebonyolítását.

A megyei könyvtár szakmai iránymutatásával két településen (Jánkmajtis: *Végh Antal*, Vitka: *Balázs József*) emlékszoba létesült. *Czine Mihály* hodászi emlékszobájának kialakítása most van folyamatban.

A megyei könyvtár hasznos kiadványokat jelentetett meg: *Szabolcs-Szatmár-Bereg megye saját bibliográfiája*, *Könyvtári Kis Híradó*, *TEKE (Településeink Könyvtári Ellátása)*. Ezek gondosan szerkesztettek, színvonalasak, hasznosak.

Hogyan lehetne summázni könyvtáraink elmúlt ötven esztendejét?

A rendszerváltás előtti időszakban:

- kiépült és működőképesé vált az a könyvtárhálózat, amelyik ismereteket pótol, tudást és műveltséget közvetített,
- megteremtődött a szükséges és megfelelően képzett szakember-létszám,

– mivel a hálózati tevékenységet több intézmény végezte, jó munkamegosztással a segítségnyújtás konkrétabb volt,

– a fenntartáshoz hozzájárult a többszoros finanszírozás,

– működött a munkahelyi könyvtárak hálózata is, amely jól kiegészítette a tanácsai intézmények munkáját.

Az 1990. évtől:

– nagyfokú önállóságot kaptak a települési önkormányzatok és az intézmények, sajnos ezzel egy időben szűkült a működtetésre fordítható forrás,

– az önállóság biztosítása mellett a szakma kissé magára maradt,

– pozitív, hogy új értelmet kapott, korszerűbbé vált, a társadalmi folyamatokhoz jobban igazodott a könyvtári munka,

– előremutató, hogy az intézményi munka részévé váltak a pályázatok, nem jó, hogy a pályázatok előkészítése sok energiát köt le,

– nem helyes, hogy a politika, a társadalom még mindig kevés figyelmet szentel a szellemi infrastruktúra fejlesztésének.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye könyvtárhálózatának félévszázados tevékenysége – a gondok, a problémák, a nehézségek ellenére – összességében eredményes volt, szolgálta a legkeletibb országrész lakosságát.

Erre a bázisra építkezve azonban fontos teendők vannak. Napjainkban, a közeli jövőben nagyobb hangsúlyt kell adni a hazai közművelődési rendszer működésének. A tét ugyanis nagy, mert a felgyorsult információáramlás nem mindig követeli meg a minőségi tudást, illetve a tudástartalom minőségét. Tanúi lehetünk, hogy manapság egyre inkább fontossá válik az ún. mennyiségi tudás, amivel kitapinthatóan együtt jár egyfajta „sivárosodás”. Tudnunk kell, hogy a mennyiség nem jelent eleve minőséget.

A terjedő „cucckultúrát”, a „dobd-el-kultúrát”, a gazdasági szempontok túlzott térnyerését csak a minőségi ismeretekkel lehet eredményesen ellensúlyozni, ezért a hagyományos közművelődési szerep jó színvonalú teljesítésével, a felvállalt információs tevékenységgel könyvtáraink még sokáig nélkülözhetetlen intézmények maradnak.

Vida János
vezető főtanácsos
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei
Önkormányzat

Jelen és jövő a megyei könyvtárban

Ötvenéves a Móricz Zsigmond Könyvtár

Ha végigtekintünk az eltelt évek történésein látható, hogy a könyvtári feladatok változásait a jogalkotásban megfogalmazódó társadalmi/politikai akarat idézte elő. A politikai akarat 1989-ig központi akaratként jelent meg. Az állam központilag biztosított gazdasági, pénzügyi forrásokat a rendeletekben leírt feladatokhoz (START). Amikor megváltozott a társadalmi környezet – például a járások megszűntek –, a feladat is megszűnt (STOP), és elvonták a feladat ellátásához társított forrásokat is. Hasonló változások zajlottak 1990 és 1997 között is, azzal a különbséggel, hogy a gazdasági feltételeket nem állami központi forrásként, hanem elsősorban fenntartói forrásokból biztosították. Ezért sokszínűbbé vált a megyei könyvtárak fejlődése. Az 1990. évi LXV. (önkormányzati) törvény következtében a megyei könyvtárak megyei feladatrendszerére erősen ható jogbizonytalanság is előállt, mivel e törvénnyel jogilag megszűnt az addig szigorúan vett megyei központi szerepkör.

* A Móricz Zsigmond Könyvtár jubileumi ünnepeire készült írás.

Megyénkben 1993–94-ben megfogalmazódott a megyei könyvtár és ezzel együtt a megye közkönyvtárainak hosszú távú informatikai fejlesztési terve, elkészült egy koncepció a kistelepülések könyvtári ellátásának javítására. Ennek megvalósítására 1994 őszén tizenkét városi könyvtár – fenntartóik jóváhagyásával – létrehozta a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Könyvtárak Egyesülést.

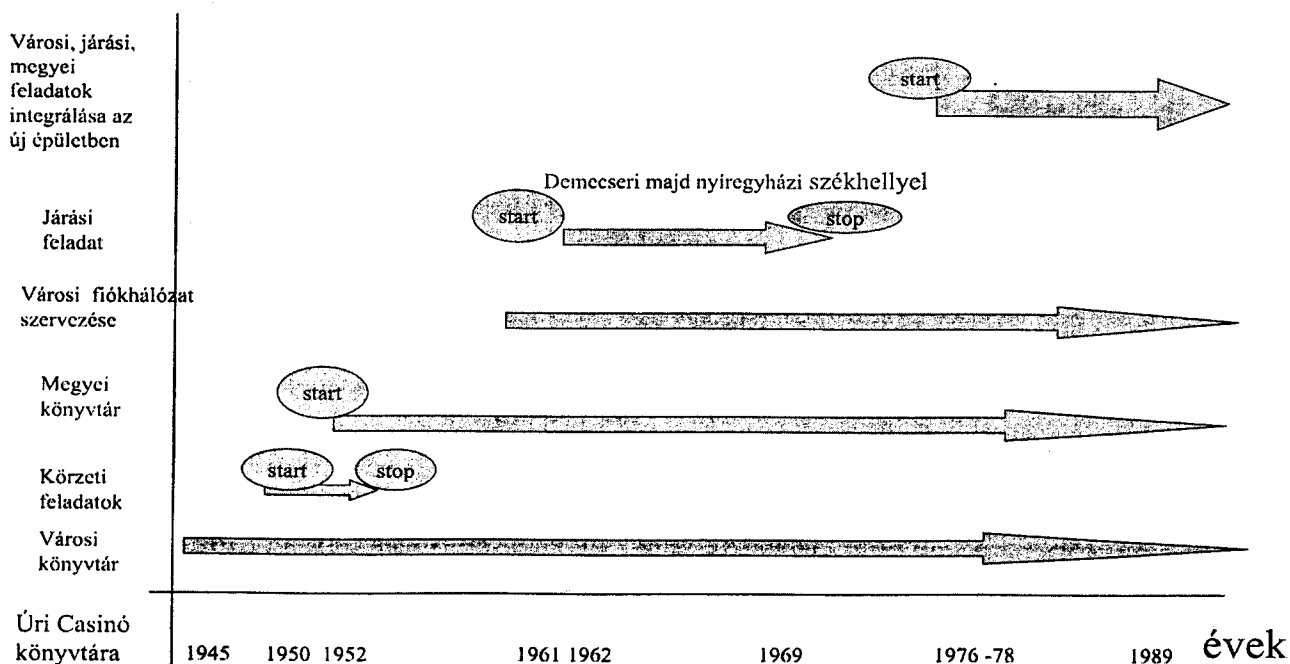
Miért tartottam fontosnak ezt a rövid összegző visszatekintést? Köztudott, hogy a múltbeli változások alapján, a változó és változásokat előidéző tényezőkből következtethetünk a jövőbeli változásokra. Az ötven év folyamatai alapján látható, hogy a könyvtárak esetében a légerősebb változást generáló tényezők a társadalmi, politikai, gazdasági, pénzügyi, technikai, technológiai – úgynevezett külső tényezők. Ez egyben arra is rámutat, hogy a könyvtár mesterséges rendszer, melynél elsődlegesek a feladatok. E feladathalmaz függvényében határozhatja meg egy megyei könyvtár saját céljait, vagyis azt, hogy miként hajtja végre a feladatait.

Ezen túl éppígy változást idézhetnek elő a belső tényezők, pl. egy új könyvtárárpület, a munkafolyamatok átalakítása stb., de ugyanígy változást jelent a dokumentumok, információhordozók átalakulása, a szolgáltatásoknak vagy a személyzet összetételének, képzettségének módosulása.

Az eddig elmondottakkal azt kívántam érzékeltetni, hogy milyen szempontokat vehetünk számí-

Feladatok változása

Könyvtári feladatok alakulása Nyíregyházán

tásba, mikor a nyíregyházi Móricz Zsigmond Könyvtár jövőjéről gondolkodunk.

Az 1998-ban hatályba lépett könyvtári törvény, valamint az akkor meghatározott stratégiai célok megfelelő támpontot adtak saját céljaink megfogalmazásához, akkori jelenünk, ma már közelmúltunk tervezéséhez. Ezek a célok vagy teljes egészükben, vagy részben már megvalósultak. A megyei könyvtárak feladatai a törvény értelmében adóttak. A könyvtári terület 2003–2007-re szóló stratégia céljai ismertek. Kérdés, miként feleljünk meg ezeknek a jövőben.

Véleményem szerint a külső körülmények változásai közül az EU-csatlakozás, a tervezési régiók kialakítása erősen befolyásolja majd a megyei könyvtárak életét. Még nem ismert, hogy ez miként fog lezajlani, de bizonyára együtt jár majd a közigazgatási rendszer, így a fenntartói környezet változásával is. Ez a megyék között valamilyen integrációs folyamatot fog elindítani. A másik oldalon decentralizációs folyamatok indulhatnak, amik jelenthetik a tíz-negyvenezer fős ellátó körzetek (kistérségek) vagy letéti körzetek kialakítását. De ezek a folyamatok eredményezhetik például a különböző nemzetek könyvtárainak együttműködésén alapuló, korszerű mozgókönyvtári központok kialakítását is. Ahhoz, hogy megfeleljünk e kihívásoknak, a belső feltételeknek is változniuk kell, nevezetesen megfelelő épületre, adaptálható technológiára és informatikai, logisztikai infrastruktúrára van szükség.

Minden esélyünk megvan rá, hogy az előttünk lévő néhány évben a megfelelő belső feltételek megteremtésével felkészüljünk a külső körülmények várható változására. 2004. május 1-je – az EU-csatlakozás időpontja – félig kész épülettel talál minket. Az építkezés idején szolgáltatásaink mennyiségének és színvonalának átmeneti visszaesésével kell számolni, de ez az ára a fejlődésnek. Az Európai Unió és a Kárpátok Eurorégió határán nagy szükség lesz könyvtárunk szolgáltatásaira. Én úgy tapasztalom, hogy ez a város és ez a megye mindent megtett és megtesz azért, hogy a következő években is méltósággal, megalázkodás nélkül, európai színvonalon tehessek a dolgunkat.

Informatikai tanácsadóként kezdtem a munkámat ebben a könyvtárban. Könyvtárunk jövőjét latolgatva találónak érzem az alábbi anekdotát:

A hőlégballonos eltéved, ezért lekiált egy odalenn álló férfinak:

– Elnézést! Megmondaná, hol vagyok?

– Egy hőlégballonban – feleli a férfi odalentről.
– Maga bizonyára informatikus – mondja erre a ballonos.

– Igen – válaszolja a férfi –, de honnan tudja?

– Onnan, hogy amit nekem mondott, az tökéletesen megfelel a valóságnak, de senki nem megy vele semmire.

– Maga pedig bizonyára menedzser – kiáltja letről a férfi.

– Valóban – feleli a hőlégballonos –, de honnan tudja?

– Onnan, hogy fogalma sincs róla, hogy hol van és hová tart – mondja a férfi odalentről –, de tőlem elvárja, hogy segítsék. Ugyanabban a helyzetben van, mint mielőtt találkoztunk, csak ez már valahogy az én hibám.

Nagy László
igazgató

*A Móricz Zsigmond Könyvtár jubileumi ünnepségén
Futaky László is megosztotta az elmúlt ötven évről
őrzött emlékeit az ünneplő közönséggel.*

Vályi Gábor 1922–2003

Az Országgyűlési Könyvtár nyugalmazott főigazgatója, az Országos Könyvtári Tanács volt elnöke 2003. január 8-án elhunyt.

Emlékét hálás köszönettel és nagy szeretettel őrzik meg az Országgyűlési Könyvtár munkatársai.

Munkásságáról következő lapszámunkban emlékezünk meg.

Olvasókörök tizenkettedik találkozója, Siómaros

2002. szeptember 6–8.

Pénteken délelőtt gyülekeztek az ország különböző tájairól az olvasókörök küldöttei a siómarosi Kossuth Művelődési Kör udvarán, ahol a bográcsokban már javában főtt az ebéd.

A kör vezetői, tagjai régi ismerősként, barátként fogadták az érkezőket. Hódmezővásárhelyről két busz jött hatvanöt résztvevővel, Balmazújvárosból egy busz ötvennel. A többi olvasókör képviselői – így a kisújszállásiak, a megyaszóiak, a hévízgyörkiek, a budapestiek – is rendben megérkeztek, a szállása mindenkinek Siófokon volt.

Délután Balatonszabadi művelődési házában színvonalas műsorral emlékeztek Kossuth Lajos születésének kétszázadik évfordulójára. A művelődési házban működő kör kiállítás keretében mutatta be a munkáját. Volt ott fafaragás, csuhé-baba, kötés, horgolás, hímzés, sőt megkóstolhatuk az asszonyok által süített sokféle finom süteményt. Utána a faluval ismerkedtünk. Megnéztük az 1778-ban Szent Anna tiszteletére emelt, barokk stílusú római katolikus templomot, majd az 1992 és 1996 között épült tizenhat tantermes általános iskolát. Este a kör tagsága *Így szórakozunk* mi címmel bemutatta a nőnapra, apák napjára és egyéb jeles eseményekre készített műsorát, mely nagy derűtséget keltett. *Csány István* minden résztvevőnek a Kossuth-évfordulóra kiadott, díszdobozos százforintost adott, melyen Kossuth képe látható. Ezen kívül minden olvasókör kapott két-két példányt a balatonszabadi (2002) és a siómarosi (Kossuth-szobor) kiadványokból, melyek megjelenését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta.

Szombaton délután Siómarosra mentünk, a Kossuth-émlékünnepekre. Itt avatták fel a világ első köztéri Kossuth-szobrát 1894-ben. Az ünnepség keretében beszédet mondott *Hermann Róbert*, a Hadtörténeti Múzeum igazgatója, aki méltatta Kossuth életét, korát. Közben a siómarosi asszonykórus Kossuth-dalokat énekelt. Ezt követte a koszorúzás.

Vasárnap a csoport egyik része elnökségi ülésen vett részt Siómaroson, a többiek tovább élvezhették a Balatont. Az idő nagyon szép volt. Siómaroson *Csáki Imre* elnök beszámolt a megválasztása óta végzett munkájáról, a bírósági bejegyzés bonyodalmairól, az OTP-átjelentkezés, az új adószám-kérés gondjairól.

Köszönjük a szervezőknek azt a rengeteg munkát, amit a találkozó sikeres lebonyolítása érdekében végeztek. Nagyon-nagyon jól éreztük magunkat, és nagy szeretettel gondolunk még sokáig erre a gyönyörű hétfégre.

Olvasókörök Szövetsége

Az Olvasókörök Szövetségét 1989-ben, *Molnár Zoltán* kezdeményezésére szerveztük. Az első vezetőség tagja volt *Hajdú Géza* elnök (Szeged), *Ugrin Gáborné* titkár (Budapest), *Hurtony Zsuzsa* (Budapest), *Fekete Imre* (Kisújszállás), *Szegedi Miklósné* (Megyaszó). 1991 őszétől a vezetőség összetétele: *Szente Ferenc* elnök (Budapest), *Fercsik Mihály* titkár (Hévízgyörk), *Hüse Sándor* (Balmazújváros), *D. Szabó István* (Hódmezővásárhely), *Szabó Imre* (Hódmezővásárhely), *Szegedi Miklósné* (Megyaszó), *Vig Lídia* (Bábonymegyer).

2002-től a szövetség elnöke *Csáki Imre* (Hódmezővásárhely), alelnökei *dr. Nemes Erzsébet* (Budapest) és *Silling Péter* (Balmazújváros).

Csáki Imréné

olvasóköri tag, Hódmezővásárhely

Hankó Zoltán Olvasókör

A megyaszói Hankó Zoltán Olvasókör programokban gazdag évet zárt. Szerveztek képzőművészeti kiállításokat, tavaszköszöntő bált és Anna-bált, családi hétfégét közös főzéssel, játékkal, ruhabemutatót menyasszonyoknak és koszorúslányoknak, a falutévén irodalmi és zenei műsorral köszöntötték az anyákat, decemberben saját Mikulásuk szállította házhoz az ajándékokat, és még a „mindenki karácsonyára” is műsorral, süteményekkel készültek.

Mindeközben volt erejük a használatba kapott épületük csinosítására, szeptemberben pedig, hagyományos szüreti napjukhoz kapcsolva,

még jubileumot is ünnepeltek. Tizenöt éves volt a kis közösség.

Hasonló aktivitással készülnek az idejű programokra is: könyvbemutató a kultúra napján, hat előadásból álló sorozat *Átléphetünk a következő évezredbe?* címmel, képzőművészeti alkotótábor szerepel egyebek mellett a terveik között.

Ahogy *Szegedi Miklósné*, a kör elnöke írja, nem unatkoznak. „Nálunk senki sem kap semmiféle tiszteletdíjat, külön elismerést a végzett munkájáért, hacsak nem számít annak, hogy nem feledkezünk meg egymás névnapjáról legalább egy telefonhívás, egy képeslap erejéig, s hogy egy-egy munka befejeztével azzal búcsúzzunk, hogy »mindenkinek mindent köszönök«. Miért, kiért is dolgozunk mi, civil szervezetek? Természetesen annak a településnek a lakói érdekében tesszük a dolgunkat, ahol élünk, ahol ezek a szerveződések létrejöttek. Az a célja minden közösségnek, hogy színesebbé, változatosabbá tegye az adott település életét. Mintegy kiszélesítve a skálát, kiegészítse a közművelődési intézmények munkáját, vállalva a kisebb horderejű vagy kevesebb anyagi áldozatot kívánó feladatokat, amelyek egy nagyobb intézmény erejét felapróznák. Sajnos a tapasztalat az, hogy ezt ma még csak kevesen látják így, gyakran találhatjuk szemben magunkat elutasítással, távolságtartással. Holott minden bizonnyal megérné megadni a támogatást egy ilyen közösségnek, hiszen az valószínűleg kisebb összegű volna, mint az adott feladat intézményi költségkihatása. Jó volna érezni, hogy számítanak, odafigyelnek ránk, amikor a település kulturális életét tervezi az adott kulturális bizottság, nem elfeledkezve e közösségek önkéntes, de nívós munkájáról. Tudom, ezt nekünk kell kivívni, de mi nem harcolni akarunk, mert többnyire elég jó ideje bizonyítottuk és bizonyítjuk már közösségünk létjogosultságát, hanem együtt jól érezve magunkat tenni, amit vállaltunk, mindannyiunk épülésére és örömére.” Kívánunk neki sok sikert ezen az úton!

Tanácskozás a gyermekirodalomról

Ha a gyermekkultúrát támogatja, a jövőt támogatja. Ez volt a szlogenje az IBBY (International Board on Books for Young People, Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsa) és a Fővárosi

Szabó Ervin Könyvtár közös rendezvényének december 3-án. Jó volt látni, milyen sokan gondolják ezt így, a résztvevők között voltak írók, illusztrátorok, folyóirat-szerkesztők, könyvtárosok, internetes gyermekportál-készítők, és még ki tudja, milyen szakmák képviselői. Sokunkat érint, érdekel tehát a téma, és sokan szeretnénk tenni a gyermekkultúra javításáért.

A program első pontjaként *Békés Pál*, az IBBY magyar szekciójának elnöke átadta *Nógrádi Gábornak* és *Jankovics Marcellnak* az IBBY oklevelét. Az ő könyveik kerültek be abba a nemzetközi gyűjteménybe, mely bejárja a világot, bemutatva egyes nemzetek ifjúsági irodalmát.

Ezután *Fűzfa Balázs* főiskolai docens előadása következett, melyet egy Radnóti-verssel indított. Felhívta a figyelmünket, hogy egyes vélemények szerint az olvasás muzeológiai, és a könyvtár manapság már az olvasás múzeuma. Tanár lévén ő is egyre inkább tapasztalja, hogy a diákok nem olvasnak, a meseelőadásokon egyre gyakrabban történik meg, hogy a gonoszok szurkolnak a gyerekeknek. Az olvasás szót több szempontból körüljárta. Alapjelentése: *grafikus jeleket jelentéssel felruház*, de a vakok is olvasnak, a filmnézés is olvasás, képek olvasása. Mivel a számítógépek egyre több téren hódítanak, elképzelhető, hogy a következő lépés a szépirodalomban az lesz, hogy olyan alkotás születik, mely csak digitálisan élvezhető.

Kucska Zsuzsa, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Gyermekkönyvtáros Szekciójának elnöke volt a következő előadó. Összefoglalta, hogy az utóbbi években milyen hasonló jellegű konferenciák voltak már országsszerte. Kiemelte a 2000-ben Békéscsabán rendezett tanácskozást, ahol azt az alap gondolatot járták körbe, hogy ne döntünk a gyerekek helyett. Hagyjunk nekik teret a cselekvésre és a választásra. Az UNESCO egyik jelmondata is ez volt, a gyerekeknek meg kell tanulniuk tanulni, dolgozni, együtt élni és élni.

A szünet után *Kovács Titusznak*, a *Zsiráf* főszerkesztőjének színes, kivetítéssel kísért előadása következett. Megismerhettük a nemzetközi és a hazai gyermek- és ifjúsági lapok jellemzőit. Részletesen ismertette lapjuk alapfilozófiáját és terveiket.

A konferenciát *Nagy Attila* zárta, aki kedvenc gyerekkönyveit ajánlotta a megjelentek figyelmébe. A bemutatott magyar szerzők művei közül többen elnyerték az IBBY magyar szekció-

jának Év Gyermekkönyve Díját. A program a kiadók új megjelenéseinek bemutatójával ért véget. Bővebb információt az IBBY magyar szekciójának munkájáról a www.ibby.hu oldalon olvashatnak.

Kaposi Ildikó, Kiss Katalin

Felújították a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kálvária téri könyvtárát

Az 1951-ben alapított könyvtárat utoljára 1988-ban újították fel, amikor a két külön épületben működő gyermek- és felnőtt könyvtárat ún. kétfedeles könyvtárrá alakították át.

A nagyobb alapterületű, 294 m²-es részben a családi könyvtár, a kisebb alapterületű, 99 m²-es részben pedig a kézikönyvtár kapott helyet.

A könyvtár Középső-Józsefvárosban, annak leromlott állapotú részén, de egy viszonylag fiatal, húszéves lakótelep szomszédságában működik. Hatóköre kiterjed a Tisztviselőtelepre, sőt a Ganz-Mávag Művelődési Házának eladása és az ott működő könyvtár megszüntetése óta a Mávag Kolóniára is. A lakóterület minőségére jellemző, hogy 39 ezer lakásának csak 64 százaléka komfortos. A lakások 45 százaléka egyszobás, és ezekben átlagosan 1,7 lakó lakik (az 1990 évi népszámlálás adatai). A könyvtár vonzáskörzetében kilenc általános iskola, több óvoda és öt középiskola működik.

A lakosság jórészt anyagilag és szociálisan hátrányos helyzetű, magas az etnikai kisebbség aránya. Ugyanakkor a környék lakossága vegyes összetételű, iskolázottságában, kulturális igényeiben is sokszínű.

A könyvtárat 2001-ben igénybe vevők összetétele az 1201 fő beiratkozott olvasó alapján:

gyermek	30%
középiskolás	13%
főiskolás	6%
aktív korú	21,5%
nyugdíjas	26%
egyéb	3%

A 2002. évi felújítás során nemcsak festés-mázolás és burkolatsere, hanem fűtőkorszerűsítés is történt, és a teljes elektromos hálózatot kicserélték. A fővárosi önkormányzat biztosította az átalakítás költségét, a kerületi önkormányzat a bútorzat megújításához járult hozzá.

Az eddig két épületben, a Kálvária tér 12. és 13. szám alatt működő könyvtárat egy épületben, a Kálvária tér 12. szám alatt alakítottuk ki. A kézikönyvtár új elhelyezése nyugodt teret biztosít az információkereséshez, feladatmegoldáshoz, a kutakodáshoz és az új szolgáltatáshoz, az ingyenes internethasználathoz.

A régi felnőttkölszönző is átalakult, helyet adva az új „gyermekkuckónak” is. Nemcsak a könyvtár belső képe frissült fel, hanem állománya is. Több mint kilencezer kötet könyvet törlöttünk, és addig csak helyben használható szakkönyveket, kézikönyveket tettünk kölcsönözhetővé.

Az állomány átrendezésénél és a szolgáltatások kialakításánál az volt a célunk, hogy olvasóink könyvtárunkkal szemben támasztott növekvő igényeit minél jobban ki tudja elégíteni.

Ennek megfelelően alakítottuk állományunkat és szolgáltatásainkat:

- 17 343 kötet könyv
- 38 féle folyóirat
- kézikönyvtár és helyben-használat
- gyermekkönyvtári rész
- roma irodalmi különgyűjtemény
- vállalkozási információs gyűjtemény
- internethasználat
- számítógépes katalógus
- fénymásolási lehetőség
- videókölszönzés
- CD és CD-ROM kölcsönzés

Nyitvatartási időnket is az itt élő emberek igényeihez igazítottuk, ezért a hét minden munkanapján nyitva tartunk. (Hétfőn, szerdán és pénteken 14-től 19, kedden 9-től 14, csütörtökön 10-től 14 óráig.)

Apai Béláné nyugdíjas lesz

Apai Béláné dr. Csepely Erzsébet 1949-től, diplomája átvételétől 2002 decemberéig a fiatalok között osztotta szét tudását a magyar irodalomról, a latin nyelvről és a könyvekről, könyvtárakról, könyvtárhasználatról.

Ezt a bőséges tudást mindenkor frissítette. Most, hetvenhetedik évében, legutóbbi könyvtára átadásakor is azok voltak számára a legfontosabb kérdések, hogy lesz-e több számítógép a könyvtárban, lehet-e intenzíven fejleszteni az állományt és a fiatalok könyvtári igényességét a közeli években.

Hogy könnyűek voltak-e számára az elmúlt évtizedek, arra bizvást nemmel válaszolhatunk. Azoknak, akik magas színvonalon végezték az iskolai könyvtári munkát, erős hitre és nagy akaraterőre volt szükségük. Közé-

jük tartozik Apai Béláné is, példás életútját, szakmai teljesítményét mégis kevesen ismerik. A szakma figyelmét ma elsősorban a gépesítés, a pályázatgátás, az állandó változásokhoz való alkalmazkodás köti le. Nem veszik észre a könyvtárfejlesztés mellett a tanulókért, a tanárokért élő, dolgozó kollégát.

Pedig hosszú évtizedekig fáradozott kiemelkedően jó eredménnyel – a nevelés mellett – könyvtárak alapításával, építésével. 1965 és 1980 között a budapesti Petőfi Gimnáziumban fejlesztett ki egy modern könyvtárat. Az utóbbi évtizedben az újraindult Lónyay Gimnáziumban hozott létre többszöri költöztetés után egy a kornak megfelelő, mintaszerűen feldolgozott állományú iskolai könyvtárat.

A Bod Péter Társaság számára nagy ajándék, hogy évek óta, ma is aktívan részt vesz a munkában, titkárként. Most, amikor ötvenhárom év után nyugdíjba vonul, továbbra is számítunk bölcsességére, lelkiismeretes tevékenységére, töretlenül derús, nyugodt lényére.

A Bod Péter Társaság vezetői nevében:

Ugrin Gáborné
elnök, nyugalmazott könyvtárostanár

1%-ok

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség a személyi jövedelemadó egy százalékából a 2002. évben 16 988 forintot kapott, az összeget számítógépes anyagok vásárlására fordítottuk. Köszönjük mindenkinek, aki úgy döntött, hogy adója e részéből a szövetség közhasznú tevékenységét támogatja. Reméljük, ebben az évben is többen lesznek, akik adójuk társadalmi szervezetnek átutalható egy százalékával a szövetség céljainak megvalósítását segítik. Adószámunk: **19672108-2-41 Informatikai és Könyvtári Szövetség.**

*

A 2001-ben közhasznú fokozatot elnyert **Kovács Máté Alapítvány** kuratóriuma ezúton köszöni meg mindazok támogatását, akik 2001. évi személyi jövedelemadójuk egy százalékát az alapítvány adószámára utalták át. Az összesen 50 140 forintot az idei év folyamán az alapító okiratban meghatározott céljaink megvalósítására fordítjuk.

Az alapítványhoz 2003-ban is eljuttatható a tavalyi év személyi jövedelemadójának egy százaléka, adószámunk: **18084908-1-41 Kovács Máté Alapítvány.** Annak érdekében, hogy szakmánk e nemes célú alapítványa tovább folytathassa munkáját, támogathassa az utánpótlás nevelését, tisztelettel kérjük és várjuk Kovács Máté tanítványait, tisztelőit s mindenkit, aki felelősséget érez ügyünk iránt: ebben az évben adójuk társadalmi szervezetnek, alapítványnak átutalható egy százalékát ajánlják fel a Kovács Máté Alapítvány számára.

Az alapítvány célja (részlet az alapító okiratból): „a magyar művelődés ügyének, közelebbről a magyar könyvtári kultúra fejlesztésének támogatása (oly módon, hogy tehetséges és rászoruló, a magyar felsőfokú könyvtárosképző intézményekben tanuló fiatalok egyetemi és főis-

kolai tanulmányaihoz anyagi és erkölcsi támogatásként ösztöndíjat biztosítson); Kovács Máté szellemi hagyatékának gondozása; fiatal könyvtárosok továbbképzésének támogatása (doktori program, részvétel tudományos konferencián, publikációk megjelentetése stb.)”.

Hangodi Ágnes kuratóriumi titkár

Berky Péter emlékére

A létezés legnagyobb titka a halál. Misztikus, megfoghatatlan és megmagyarázhatatlan az érzelem számára. Fájdalom és csönd veszi körül.

Csőnd van a könyvtárban is, döbbenet üli meg lelkiünket. Néma pillantások, összenézések – és tudjuk: csak órá gondolunk valamennyien, folyamatosan, minden pillanatban. Majd kimondjuk százszor, mert nem hisszük el, hogy ez megtörténhetett: Meghalt Berky Péter. Élt ötvenhat évet.

Hét évet dolgoztunk együtt, de most úgy tűnik, mintha öröktől fogva itt élt volna köztünk. Dokumentátorként kezdte és osztályvezetőként fejezte be nálunk életét. Soha nem használta az osztályvezetői titlust, nem is volt rá szüksége. A neve elégséges volt a tisztelethez, a tekintélyhez honvédségszerte annak szemében, aki szakirodalmat keresett az egyetem könyvtárában. A Berky név igazodási pont volt a tájékoztatás területén. Tudott mindent a szakmáról. Minden kérdésre kitartóan kereste a választ, igazán átérezte a tájékoztatás felelősségét.

Soha nem kérkedett azzal a hatalmas tudással, amelyet birtokolt. Végzettsége szerint könyvtáros volt és szociológus, de több annál: egyetemes elme. Hüen és a szó legnemesebb értelmében alázattal szolgálta az egyetemet, a honvédséget, a hadtudományt és a könyvtárat.

Milyen volt egyébként?

Mindenkor úriember. Figyelmes munkatárs, kellemes beszélgetőpartner. Jó bajtárs, mondhatnánk. Segítőkétségét megmentett sorsok dokumentálják. Mégis, kisebb szeletet vágott le az életből, mint ami őt egyébként megillette volna. Puritán életet élt, ami lényéből fakadt. Igen, jó és nemes ember volt.

Költözködik a könyvtár, pakoljuk ki Péter szobáját. A legnehezebb órákat éljük át. Legszívesebben bezárnánk az ajtót, hogy megőrizzünk mindent, és kívülre ráírnánk: visszavárunk.

De lehetetlen. Így végighúzzuk a kezünket a könyvein, és annyit mondunk: Szerettünk, Berky Péter. Szeretünk, Berky Péter.

Nagyineten

A számítógépet elsősorban a fiatalok használják. Ez igaz is, de a megyei könyvtárban egyre több idősebb olvasó ül a gép mellé: leveleznek, fórumokba kapcsolódnak be, híreket olvasnak, különböző információkat keresnek. Van olyan hetvenéves olvasónk, akinek mi segítettünk regisztráltatni magát az egyik levelező-programon, és használat közben szerezte meg a kellő jártasságot. Ha valamit nem tud, ma is segítséget kér, igaz, egyre ritkában. Könnyebb helyzetben vannak azok, akik a „Nagyinet” tanfolyamnak köszönhetően egyre magabiztosabban használják a számítógépet.

Közülük a hetvenkét éves Nagy Ervinnel beszélgettem, akinek annak idején magam hívtam fel a figyelmét arra, hogy tervezzük teljesen kezdőknek is tanfolyam indítását. Az elsők között használta ki a lehetőséget, és azóta minden tanfolyamon részt vett. Igaz, egyszer elkésett a jelentkezéssel, így „illegális” hallgató volt, de ha valaki hiányzott, neki is jutott gép.

– Tulajdonképpen miért érdeklé ennyire a téma?

N.E.: Nyugdíjas lettem, amire a munkahelyemen megjelenhetett a számítógép. Mindig érdekelt az új dolgok, sajnáltam, hogy ebből kimaradtam. Fiam, rokonaim Erdélyben élnek, vannak külföldön barátaim, köztük többen leveleztek korábban is a villámpostával. Arra kellett rájőnnöm, hogy ez sokak számára már természetes. Én akkor kerültem először a gép közelébe, amikor valami jogi problémára kerestem választ, és megmutatták, hogyan lehet az egérrel előre-hátra menni a szövegben. Akkor már kerestem a lehetőséget, hogy megtanuljak a számítógéppel levelezni. Igazi tanfolyam sem az életkorom, sem az anyagiak miatt nem jöhetett számításba. Először egy nyugdíjas klubra gondoltam, de amikor megtudtam, hogy a könyvtárban van erre lehetőség, nem is kerestem tovább.

– Tudom, hogy sok nehézséggel találják szembe magukat azok, akik a számítógéppel ismerkednek. Mi volt a legnehezebb? Láttam, hogy többen elbizonytalanodnak az egér kezelésénél.

N.E.: Szerencsére jó a manuális készségem, azzal nem volt sok problémám, legfeljebb nem mindig ment arra, amerre szerettem volna. Én szeretem elméletileg is megismerni a dolgokat, megérteni az összefüggéseket, átlátni a rendszert. Ez nagyon nehéz, nem is nagyon sikerült. Azóta már sikerült szakirodalmat is kikölcsönözni, valamivel többet tudok az egésről.

– Azt láttam, hogy már az első tanfolyam elvégzése után ügyesen levelezett. Az elméleti összefüggések jobb megismerése miatt jár az újabb és újabb képzésekre? Vagy a gyakorlás kedvéért?

N.E.: Mindkettő miatt. Mindig hallok újat, és a napi félórás ingyenes internetezés mellett (amit – ha csak tehetem – kihasználok) a rendkívül kedvezményes árú húszórás gyakorlási, ismeretbővítési lehetőséget egyszerűen nincs szívem kihagyni. Maga a tanfolyami részvétel emberi kapcsolatokat is jelent. Ismerősök lettek a tanuló társak, alkalmanként segítünk egymásnak. Azt hiszem, a könyvtárban is otthonosabban érzem magam. Remélem, hogy a kedvezményes internetezési lehetőség nem szűnik meg. Nekünk, nyugdíjasoknak nagyon fontos lenne.

– Az internet-előfizetés meglehetősen drága jelenleg.

N.E.: Igen, pedig erre is szükség lenne. Akármilyen történhet, nem vagyok már fiatal. Ez kapcsolatot jelent a világgal, akkor is, ha már nem tudok utazni, vagy ne adj’ isten lejönni a könyvtárba. Mindenképp jó lenne, és remélem, előbb-utóbb lesz is rá lehetőségem.

– Azt hiszem, nagyon megszerette a számítógépet.

N.E.: Tulajdonképpen ez számomra érzelmi kérdés. Megszüntette a magányt, és ez igazi csoda. Emberi kapcsolatokat jelent, és nagyon nehéz megmagyarázni, de inspirál. Mintha felgyorsította volna a gondolkodásomat is. Kitágította a világot, amely már kezdett beszűkülni. Nagyon fontossá vált számomra.

– Remélem, még nagyon sokáig élvezni majd ezt az új kommunikációs lehetőséget, és köszönöm a beszélgetést.

Takács Anna

József Attila Megyei Könyvtár, Tatabánya

Könyvtárról könyvtárra

Hetedik alkalommal adta át a kulturális miniszter az Év Könyvtára Díjat. Az idén Görgey Gábor, a tárca vezetője a Hírközlési Felügyelet Információs Központ és Könyvtárának ítélte az elismerést. A szakmai megmérettetésen – típusától függetlenül – bármely könyvtár részt vehet, ennek ellenére a pályázat hétéves történetében először fordult elő, hogy egy államigazgatási szervezet zárt könyvtára nyerte el a kitüntetett címet.

Bemutakozik a Hírközlési Felügyelet Információs Központ és Könyvtára – avagy könyvtár a XXI. században

A Hírközlési Felügyelet Információs Központ és Könyvtára fontos szerepet tölt be az infokommunikációval (hírközlés, távközlés, műsorszórás, posta, konvergencia, média stb.) kapcsolatos szakirodalom testreszabott feldolgozásában, a szakemberek információéhségének kielégítésében. Ez az információs központ – noha alapvetően magában hordozza a hagyományos értelemben vett könyvtári ismertetőjegyeket – felépítette „falak nélküli könyvtárát” is, s munkameneté-

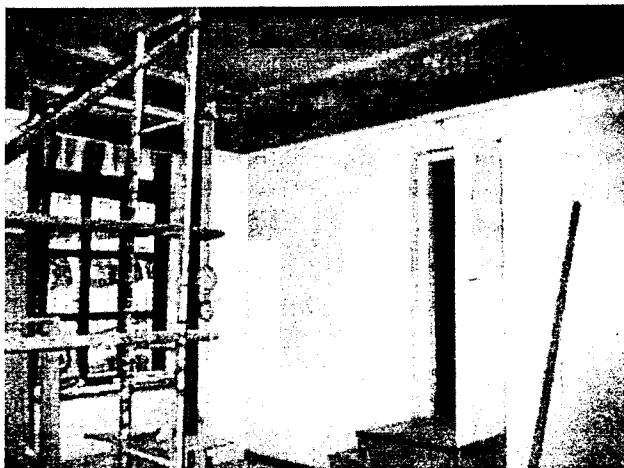
be, megjelenési formáiba maximálisan beolvasztotta az információtechnológia nyújtotta lehetőségeket.

A múlt, avagy honnan indultunk

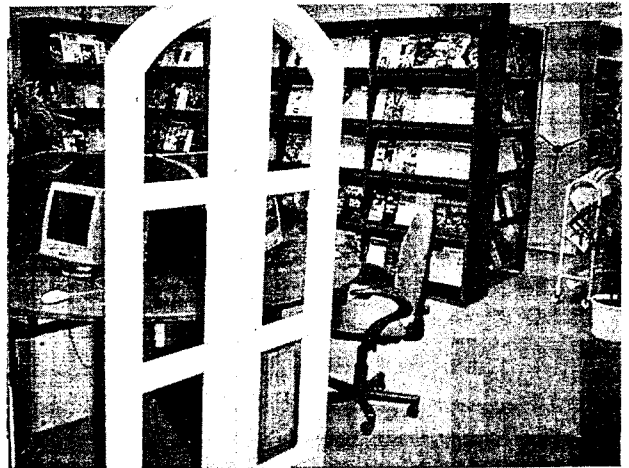
1994-ig két külön hatóság, a Postai és Távközlési Főfelügyelet, valamint a Frekvenciagazdálkodási Intézet könyvtáráról beszélhettünk. S noha közel nyolc éve már azonos a két könyvtár fenntartója (Hírközlési Felügyelet, a továbbiakban HÍF), a fizikai és tartalmi egyesítésre csak 1999 decemberében került sor, addig mind állományuk, mind gyarapításuk, mind pedig elhelyezésük teljes mértékben elkülönült. Közös jellemzőjükként megemlíthetjük, hogy mindkét könyvtár zárt, intézményi könyvtárként működött, és szolgáltatásait kizárólag az intézmény munkatársai vehették igénybe.

1999 nyarán a Hírközlési Főfelügyelet nemzetközi dokumentációs osztályának vezetése (ezen belül működött a könyvtár) mérnök kézből könyvtáros kézbe került, ami alapvető szemléletváltáshoz és teljes körű átszervezéshez vezetett. Néhány hónap alatt gyökeres változások következtek be. Az új vezetés célul tűzte ki, hogy a HÍF könyvtárát, ami addig alapvetően egy kicsi, intézményen belüli, minimális információs szükségleteket kielégítő hagyományos könyvtár volt, egy nagy volumenű, korszerű szabályozó hatóság-

A könyvtár olvasóterme a felújítás előtt

A könyvtár a bejárat felől (lopásgátló kapuval) felújítás után

hoz méltó, új típusú dokumentációs központtá alakítsa, mely az Európai Unió normáinak is megfelelő. Új feladatkörét névváltoztatással is jelezte: HÍF könyvtárból Infokommunikációs Tájékoztató Központ (ITK) lett.

A legégetőbb feladatok – melyeket párhuzamosan kellett végrehajtani – az alábbiak voltak:

- magas szintű szakmai ismeretekkel rendelkező szakembergárda kialakítása,
- integrált könyvtári rendszer bevezetése,
- a könyvtár új helyiségének kialakítása, berendezése, állományvédelem,
- a szétszórtan elhelyezkedő állományok egyesítése, az elavult dokumentumok leselejtezése, tematikus gyarapítás és állományrendezés megkezdése,
- ITK weboldal kialakítása.

A könyvtár elhelyezése, berendezése

Rövid idő alatt sikerült komoly szakembergárával megerősíteni az osztályt. A dolgozói állomány mind mennyiségileg, mind minőségileg jelentős változáson ment keresztül. A létszám – három év alatt – háromról tizenötre emelkedett, ebből tizenkét munkatárs diplomás, három pedig középfokú végzettségű (egyikük szabványtárosi képesítéssel). A tizenkét diplomás kollégából tíz rendelkezik felsőfokú könyvtárosi végzettséggel, (nyolc közülük diplomás informatikus könyvtáros, ketten most végzik a Debreceni Egyetem ez irányú kiegészítő szakát), egy kolléga informatikus, valamint egynek EU-referensi diplomája van. Szakterületünkön a nyelvismeret is nagyon lényeges, hét kolléga rendelkezik összesen kilenc állami nyelvvizsgálóval (angol, német, francia, orosz), további hat pedig angol nyelvismerettel (vizsga nélkül).

A könyvtár olvasóterme a felújítás és berendezés után

A szakembergárda kialakítása mellett a másik legfontosabb teendő az új könyvtár elhelyezése volt, amiről igen hamar kiderült, hogy nem lesz egyszerű feladat. A felajánlott helyiség – a HÍF épületével szemben – az Ostrom u. 12. szám alatti háromemeletes bérház pincéje volt, mely első látásra teljesen alkalmatlannak tűnt egy könyvtár számára. A falak vizesek, salétromosak voltak, a helyiség két fő részén belül kb. egy méteres szintkülönbség volt, a raktárnak szánt terület három fallal elválasztott kis szobácskára osztódott. Féléves küzdelem árán azonban sikerült egy kulturált színvonalú, ergonómiaileg is megfelelő helyiséget kialakítani, melybe már mindkét könyvtár állományát be lehetett költöztetni. 1999 decemberében került sor a központi könyvtár megnyitására. Az alábbi képek szavak nélkül is bizonyítják, hogy érdemes volt küzdeni a könyvtárépítészeti elképzelések megvalósításáért.

Jól látható, hogy a bútorok kiválasztásánál, elhelyezésénél – helyszűke miatt – elsődleges szempont volt a jó térkihasználás, szem előtt tartva azonban a kényelmes munkavégzést is. A tér megfelelő felosztása lehetővé tette három, egymástól jól elkülönülő helyiség, az olvasóterem, a feldolgozószoba és a raktár kialakítását.

Az olvasóteremben található kölcsönzőpult, számítógépasztal, valamint a folyóiratpolcok mind-mind az előírásoknak, ugyanakkor a helyi igényeknek is megfelelőek. Így például az olvasói asztal egyedi tervezésű, köríves, választófallal megoldott kialakítása a tér lehető legoptimálisabb kihasználásán kívül biztosítja a zavartalan kutatómunkához szükséges helyet, a kívánatos infrastruktúrát (számítógép, nyomtató, fénymásoló stb.), valamint a belső és külső hálózati hozzáférést.

A raktári terület legalkalmasabb berendezésének – noha a terem belmagassága lehetővé tette volna hagyományos polcok beállítását – a tömörraktáras megoldás bizonyult, ami a legideálisabb módja a dokumentumok kis térben való elhelyezésének.

A költözésre – s a két könyvtár állományának összevonására – 2000 januárjában került sor. Mivel az új helyiség közvetlenül az utcáról nyílik, a védelmét nem biztosítja őrző-védő szolgálat, s mivel a dokumentumok között vannak igen értékesek is, mindenképpen szükséges volt a védelmi rendszer megerősítése és a riasztók fel-

A könyvtár olvasóterme – „folyóirat-olvasó”

szerele mellett külön figyelmet fordítani ezek kiemelt védelmére. Valamennyi dokumentumunk fel van szerelve vonalkóddal és a lopásgátló rendszer működéséhez szükséges mágnescsíkkal.

A dokumentumállomány összetétele, gyarapítás

A dokumentumállomány gyarapításának elvei is gyökeres változásokon mentek át, hiszen a korábbi gyakorlattal ellentétben a könyvtár saját állományát is kiemelten kezdte gyarapítani, kézikönyvtárát feltöltötte, korszerű nyelvi gyűjteményt állított fel (hanganyagok, videokazetták, könyvek, multimédiás oktató CD-k stb.). Gyűjtőkörét kiterjesztette az infokommunikációs szakterület teljes egészére, beleértve a hírközlést, postát, távközlést, műsorszórást, informatikát, elektronikus médiát, internetet, valamint az információs társadalmat, konvergenciát és szabályozást. Kiemelten kezeljük továbbá az Európai Unióval és a különböző nemzetközi szakmai szervezetekkel (ITU, ETSI, UPU) kapcsolatos hazai és külföldi dokumentumok beszerzését is. A hagyományos dokumentumok mellett megtalálhatók itt fordítások, térképek, útjelentések, konferenciaanyagok, multimédiás oktató anyagok, elektronikus dokumentumok stb.

A megfeszített munka eredményeként 1999-ben és 2000-ben a könyvtári állomány ugrásszerűen gyarapodott, két év alatt dokumentumállományunk a kezdeti ötezer kötetről tízezer fölé ugrott, a könyvbeszerzés 1999-ben mintegy ötszöröse, 2000-ben pedig több mint tizenháromszorosra volt az 1998. évinek. Jelenleg mintegy tizenháromezer dokumentumunk van.

Off-line adatbázisainkat folyamatosan cseréljük le on-line hozzáférésekre, hiszen az infokommunikáció területén a naprakészség elengedhetetlen, ez pedig negyedéves, féléves stb. frissítésekkel nem megoldható.

Állományunk és személyzetünk fejlődése szolgáltatásainkra is hatással volt, most már bátran vállalkozhattunk irodalomkutatásra, témafigyelésre. Több anyagot állítottunk már össze például a Miniszterelnöki Hivatalnak és az Informatikai Kormánybiztosságnak. Kutatásainkat weboldalunkon is publikáljuk, így többen mazsolázhathatják ki ezekből az őket érdeklő információkat.

Az integrált könyvtári rendszer bevezetése

A két külön telephelyen működő könyvtár 1999 novemberéig eltérő – jelenleg már igen korszerűtlennek számító – könyvtári rendszerrel dolgozott. Egyik rendszer sem volt alkalmas hálózatos üzemeltetésre, nem rendelkeztek grafikus lekérdező felülettel, a keresésre kizárólag a könyvtárosok számítógépén volt lehetőség. Mivel így a két könyvtár állománya sem volt egyben kezelhető, nehézkesen lehetett kideríteni, hogy melyik dokumentum hol található meg, mindenképpen szükségessé vált egy közös feldolgozórendszer bevezetése, mely a felhasználók számára is képes kényelmes, könnyen kezelhető keresőfelületet biztosítani. A HÍF vezetése szakmai érvek és ellenérvek mérlegelése alapján az angliai Fretwell-Downing Informatics által fejlesztett Oracle Libraries (OLIB) nevű szoftver mellett döntött, mely az alábbi modulokkal rendelkezik:

- Katalógus és WorldView OPAC
- Kölcsönzés
- Állománygyarapítás
- Pénzügyi alapok kezelése
- Időszaki kiadványok kezelése
- Adatsere-modul (HUNMARC, USMARC, UK-MARC)
- Statisztikai és jelentéskészítő modul
- WebView OPAC (WEB OPAC)

A rendszer alkalmas különböző típusú információk – teljes szöveg, kép, hang, HTML lap stb. – kereshetővé és elérhetővé tételére, függetlenül attól, hogy ezek az információk valójában hol helyezkednek el. Így egyetlen egységes webes felületen érhetünk el fájlszerveren, intra- és extraneten, illetve akár interneten tárolt dokumentumokat. Flexibilitása és modularitása révén nagy mennyiségű adat kezelésére és egyedi megoldások kialakítására is lehetőséget ad. A szabványok széles körű támogatásával lehetővé válik a gyors és egyszerű információcsere más alkalmazásokkal, intézményekkel. Az adatbázis felületének testreszabhatósága, a dokumentumok közötti több szempontú, gyors és pontos keresés, a statisztikák készítése, az automatizált kiadvány-előállítás, a folyóiratok érkeztetése, illetve a cikkszerkesztés mind-mind a rendszer integráns részét képezi. Külön előnye, hogy a felhasználó egymaga is el tudja készíteni azokat a beviteli űrlapokat, melyekre a különféle speciális dokumentumok feldolgozása során szüksége van.

A korszerű könyvtári szolgáltatások elengedhetetlen része az on-line katalógus, mely lehetővé teszi a felhasználóknak, hogy saját munkahelyükről, saját gépükön keresztül tudjanak keresni a rendszerben. Ahhoz, hogy ez a szolgáltatás működni tudjon, mindenképpen szükséges volt a meglévő állomány adatainak digitalizálása.

Az OLIB rendszer bevezetése viharos gyorsasággal megtörtént, 1999 decembere óta már üzemszerű használatban van, megkezdődött az adatbázis feltöltése. Az újonnan beszerzett dokumentumok nyilvántartása már teljes egészében az OLIB-on keresztül történik, az egyedi leltárkönyveket és a különféle katalógusokat lezártuk. A könyvtár munkatársai hozzáálltak a retrospektív feldolgozáshoz, elsőként a könyvtárban található dokumentumállomány, majd a kölcsönzés alatt lévő anyagok kerültek be a rendszerbe. A dokumentumok feldolgozásával párhuzamosan zajlik az elavult állomány selejtezése is.

2001-ben megtörtént a szabványdokumentációkat tartalmazó Access adatbázis konvertálása, s az OLIB-ban folytatódott a további feldolgozás, melynek eredményeként az OLIB adatbázis 15 564 rekorddal gyarapodott. Az idén fejeződött be a külföldi szakfolyóiratok eddig rendezetlen állományának teljes feltárása, valamennyi füzet (7835) önálló vonalkódot kapott, s bekerült az integrált rendszerbe. A folyóiratok

tartalmi feldolgozásának eredményeként ugyancsak bekerült az adatbázisba a teljes belföldi sajtószemle, a cikkek teljes szövegével együtt (45 ezer rekord), valamint a külföldi folyóiratcikkek magyar címe, annotációval, tárgyszavakkal (15 ezer rekord). Jelenleg a napi feldolgozás mellett folyik a különböző nemzetközi szervezetek dokumentumainak, a konferenciaanyagoknak és az útijelentéseknek a felvitele.

Az adatbázis feltöltésének sebességét mutatja, hogy a 2000. év végére – egy évvel a bevezetés után – a rekordok száma nulláról mintegy 48 ezerre nőtt, 2001 szeptemberében meghaladta a 66 200-at, jelenleg pedig 97 021.

A katalogizálással egy időben bekerül minden dokumentumba a kölcsönzést segítő vonalkód, valamint a „lopásgátló” mágnescsík is.

Egy rendszer hasznossága csak a felhasználók elégedettségén keresztül mérhető. Egy felhasználó pedig csak akkor elégedett, ha a rendszerben szereplő adatok előhívására, a számára szükséges adatok felkutatására többféle keresési lehetőség is biztosítva van. Az OLIB rendszer eleget tesz a legkorszerűbb követelményeknek, korlátlan hozzáférésű webes keresőfelülettel rendelkezik, így a HÍF munkatársai az intraneten keresztül az ország bármely pontjáról hozzáférhetnek. A jelenleg definiált keresési lehetőségeket (szerző, cím, tárgyszó, kulcsszó, témacsoport) különféle szűkítési lehetőségek is segítik (dokumentumtípus, lelőhely, kiadás éve szerinti szűkítés). A találati listák többféle részletzettségben és formában megjeleníthetők: rövid listaként, analitikus formában vagy teljes részletzettségben. A találatok képernyőre, nyomtatóra vagy állományba írathatók. Az OPAC (Online Public Access Catalogue) a rendszer pillanatnyi állapotának megfelelő kölcsönzési információkat is szolgáltat, így a felhasználó láthatja, rendelkezésre áll-e jelenleg a dokumentum vagy sem. Amennyiben szeretne előjegyzést tenni a számára szükséges dokumentumra, az OPAC-on keresztül egy gombnyomással erre is lehetősége nyílik.

Az ITK szakmai információ weboldala

2000 tavaszán elhatároztuk, hogy hozzákezdünk egy infokommunikációs weboldal létrehozásához azzal a céllal, hogy az általunk összegyűjtött és tudomásunkra jutott szakmai információkat minél szélesebb körben tudjuk terjesz-

teni. A legideálisabb platformnak a webfelület bizonyult, s az elkészített oldalak hamarosan láthatóvá váltak a HÍF intranetjén belül. A kezdeti cél a weboldal megfelelő tartalommal való feltöltése volt, ekkor még nem fektettünk nagy súlyt a design-ra. Néhány hónap elteltével azonban kiderült, hogy az információknak és információforrásoknak olyan széles tömegét sikerült összegyűjtenünk, hogy a weboldal struktúrájának átszervezése elkerülhetetlenné vált. Az új felosztás külön kezeli az ITK szolgáltatásait, és külön figyelmet fordít a tematikus anyaggyűjtésre is. Középpontjában a legfontosabb napi információk olvashatók, melynek követésével a felhasználó különösebb erőfeszítés nélkül tájékozódhat a legaktuálisabb eseményekről, hírekről, újdonságokról. A weboldal egyik leghasznosabb tulajdonsága, hogy a feltüntetett dokumentumok – egy browser segítségével – teljes szöveggel is megjeleníthetők. Az ITK munkatársak külön figyelmet fordítanak arra, hogy azok az anyagok, melyek ezeken a publikus oldalakon megtalálhatóak, az OLIB adatbázisban is feldolgozásra kerüljenek.

A weboldal rövid idő alatt a HÍF intranetjének egyik leglátogatottabb oldala lett, s megjelenésével nagymértékben megemelkedett a hajdani „kis vállalati könyvtár” elismertsége. Hatalmas álmélkodás fogadta, hogy ezt a weboldalt nem informatikusok, hanem könyvtárosok készítették, s hogy karbantartásában csak négy munkatárs vesz részt, napi egyéb munkája mellett.

Az ITK weboldala szerkezetét tekintve három részből áll:

- Újdonságok
- Szolgáltatások
- Témák

Weboldalunk készítésénél minden esetben törekszünk a dokumentumok teljes szövegű megjelenítésének lehetőségére, az eredeti weboldalak linkjeinek csatolására, a keresztkapcsolatok megadására. A weboldal és az OLIB szoros kapcsolatban van egymással, hiszen minden olyan dokumentum metaadata bekerül az adatbázisba, amire oldalainkon hivatkozunk. Mivel az OLIB OPAC is webfelületű, a felhasználó észrevétle-

A HÍF Információs Központ és Könyvtára nyitólapja

The screenshot shows the Netscape browser window displaying the HIF website. The browser's address bar shows the URL: <http://home.hif.hu/sajto/ik/index.html>. The website layout includes a top navigation bar with the HIF logo and the text 'INFORMÁCIÓS KÖZPONT Infokommunikációs Tájékoztató Központ'. Below this, there are three main columns: a left sidebar with a 'SZOLGÁLTATÁSOK' menu, a central 'ÚJDONSÁGOK' section with news items, and a right sidebar with a 'TÉMÁK' menu and a search box. The news items include dates and titles, such as '2002.12.11. EC's INFOSOC DG to focus on broadband, wireless' and '2002.12.11. EC seeks comment on open platforms report'. The search box in the right sidebar is labeled 'szavak'.

nül mozoghat az adatbázis és a weboldal között. Munkánk során megpróbáljuk a felhasználók érdekeit maximálisan figyelembe venni, ezért többféle keresési lehetőséget is kínálunk. Folyamatosan tartunk továbbképzéseket az érdeklődők számára, hogy ezzel is bővítsük a széles körű tájékoztatást.

Összegzés

Az elmúlt három év alatt az ITK – ahogy egyik olvasónk mondta – „rút kiskacsából gyö-

nyörű hattyúvá” változott. A hagyományos, manuális munkamódszereken alapuló könyvtárat és az ahhoz tartozó szolgáltatásokat egy modern technológiába ágyazott, korszerű dokumentációs központ váltotta fel, ahol a könyvtáros maga vette kezébe az eddig csak informatikusoknak tulajdonított szerepkörök egy részét, s ahol kötelező a szakmai ismeretek naprakészen tartása, a nyitottság az újra, a könyvtárosok által használt információtechnológia magas szintű ismerete, a webszerkesztési technológia és az adatbáziskezelők magabiztos használata.

Könyvtárunknak s az általunk szerkesztett infokommunikációs weboldalnak szakmai körökben hamar híre ment, számos intézmény: egyetemek, szolgáltatók, társszervezetek, államigazgatási szervek stb. keresnek fel minket a hozzáférés igényével. A nyilvánossá válás ténye reális elképzelésként szerepel a HÍF felső vezetőinek gondolataiban, az erre irányuló törekvések és intézkedések megindultak, informatikus kollégáink már dolgoznak a weboldal biztonságos megnyitására. Könyvtárunk jelenleg is nyitva áll a külső felhasználók előtt, biztosítjuk gyűjteményünk helybeni használatát, annak ellenére, hogy hivatalosan még nem váltunk nyilvános könyvtárrá. Látna az utóbbi három év nagyarányú fejlődését és a munkatársak elkötelezettségét, nem kétséges, hogy ezek a tervek hamarosan megvalósulnak, s a magyarországi szakmai információs rendszernek mi is aktív résztvevői leszünk. Ez annál inkább kívánatos, mivel az infokommunikáció területén jelenleg nincs hasonló nagyságrendű nyilvános gyűjtemény.

Sajó Andrea

Az Ács Kató Irodalmi Alapítvány Katalin-napi pályázata 2003-ra.

„A felnőttek és én”

Írj vagy rajzolj erről a témáról, kedved szerint!

Pályázatsz:

1. Versekkel, mesékkel, elbeszélésekkel, legfeljebb 5 oldal terjedelemben,
2. 1 db. szabadon választott technikával készített rajzzal, festménnyel, legfeljebb A/3 méretben.

Irodalmi pályázatunk korhatára 8-14. év, rajzpályázatunké 4-14 év.

Az eredményhirdetésre 2003. áprilisában kerül sor, a győztes pályaművek kiállításával egybekötött ünnepségünkön. A legsikerültebb művek alkotói közül többen nyári táborozáson vehetnek részt.

A nyerteseket előzőleg levélben értesítjük és nevüket Internetes honlapunkon is nyilvánosságra hozzuk. A pályázat védnöke az Országos Széchenyi Könyvtár. A pályázat értékelésében részt vesz szakértők bevonásával a Magyar Olvasás Társaság és a Képzőművészeti Egyetem.

Várjuk az óvodások, az általános iskolás diákok, a gyermekotthonokban élők és egyéni pályázók részvételét egyaránt.

Pályaművedre írd fel nevedet, életkorodat, pontos lakcímedet, telefonszámodat, iskolád nevét, címét, szaktanárod nevét.

Pályázatod beadási határideje: 2003. január 31.

Munkádat kérjük, erre a címre küldd: Országos Széchenyi Könyvtár, 1827 Budapest, Budavári Palota F. épület 515. szoba.

Kérdéseidre felvilágosítást ad: Kiss Barbara titkár. Tel: 06 (1) 22-43-743

A beérkezett műveket nem küldjük vissza. Azok az Alapítvány gyűjteményének részévé válnak, felhasználásukkal időről-időre vándorkiállításokat rendezünk. Egyes alkotások megjelentetését az Alapítvány Internetes honlapján és nonprofit kiadványaiban is tervezzük. Szponzoraink tárgyi, vagy pénzügyi segítségével az Alapítvány tevékenységét segítő, kezdeményezéseit propagáló kiadványok megjelenésére is lehetőség nyílik. A pályázaton való részvételt beleegyezésnek tekintjük az esetleges közléshez.

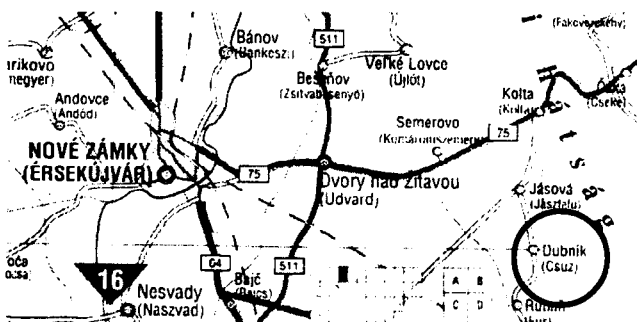
Az Ács Kató Irodalmi Alapítvány számlaszáma: 11702036-20630276
Adószám: 18084283-1-41 Köszönjük, ha adója 1 %-ának átutalásával támogatja munkánkat.

Könyvtárosok a szlovákiai Csúzon

A Kárpát-medence könyvtárosai egyre többet hallatnak magukról, határontúli együttműködésükről. Apró, de talán annál biztosabb lépésekkel haladunk mi is, szlovákiai könyvtárosok az „összedolgozásban”.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM), a Nemzeti Kulturális Alapprogram és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete segítségével rendszeres résztvevői lehetünk a vándorgyűléseknek, továbbképzéseknek és minden hasznos és jó könyvtáros dolognak. Néhány rendezvényen próbálunk mi is hozzájárulni az ügyhöz.

A nyári, Vácott megtartott helyismereti könyvtáros találkozón született az ötlet, hogy közös múltunkból kiindulva s remélve a közös jövőt szervezzünk egy, a Duna két oldalán működő helyismereti könyvtárosokat összehozó összejevetelt. Tervünk október elején valósággá vált.

A találkozó szervezője a révkomáromi Duna Menti Könyvtár és a szintén helyi Művelődési és Kultúrtörténeti Intézet volt. Csodálatos volt a helyszín, az Érsekújvár járásbeli Csúz község kastélyában. A felújított kastélyrészek remek otthont adtak számunkra.

Magyarországról az Országos Széchényi Könyvtár, a győri megyei, a győri városi, a tatabányai megyei, az esztergomi városi, az esztergomi főszékesegyházi, a váci városi és a szentendrei megyei könyvtár képviseltette magát. Szlovákiából a somorjai városi, a dunaszerdahelyi regionális, a nagymgyeri városi, az érsekújvári regionális, a párkányi, a zselízi, az ipolysági városi könyvtár, valamint a nagyobb községek könyvtá-

rosai voltak jelen a szervezők mellett. A kastély és a szlovákiai várak és kastélyok makettjeiből álló kiállítás megtekintése után jött az érdemi munka. Célunk az volt, hogy egy civil szervezetet hozzunk létre közös terveink megvalósítására.

Rögtön megtörtént a „keresztelő” is – Bél Mátyás Nem Beruházási Alap néven. A bejegyzéssel járó ügyes-bajos dolgokat a révkomáromi könyvtár vállalta. Ezután a kollégák beszéltek a könyvtáraikban folyó helyismereti munkáról. A bevezető előadásban *dr. Beck Máriát*, az OSZK tájékoztató könyvtárosát hallhattuk, akitől részletes áttekintést kaptunk a Csehszlovákia, illetve Szlovákia területén 1918-tól megjelent folyóiratokról.

A Magyarországi helyismereti munkáról elhangzottakat nem kevés jóindulatú irigységgel követtük. A Duna bal partján még a kezdeteknél tartunk, de a sok hasznos információ és az együttműködés segítheti előbbrejutásunkat.

Természetesen több ötlet is született arra, hogy milyen területen dolgozhatunk együtt. Például közös időszaki kiadványok szerkesztése, a helyismeret néhány témájának mélyebb feldolgozása akár évfordulók kapcsán, a nagy régió személyiségeinek szótára stb. Tervben és ötletben szerencsére bővelkedünk, reméljük, hogy nem maradnak csupán papíron.

A társaságot vendégül látta a község polgármesterasszonya is, aki egyébként hosszú éveken át a település könyvtárosa volt.

Miként búcsúztunk Csúztól? Azzal, hogy 2003-ban Révkomáromban találkozunk, hogy ott megismerjük a helyismereti gyűjteményt.

Az eltelt pár hétben megkezdődött az alap bejegyzési folyamata. Az elhangzott előadásokat egy kiadványba szerkesztjük, a révkomáromi KT Kiadó pedig kinyomtatja. Mindez nem jöhetett volna létre a lelkes könyvtárosok, valamint az NKÖM és a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatása nélkül. Csupán rajtunk áll vagy bukik, miként élünk lehetőségeinkkel. Reméljük, nem leszünk osztályismétlők!

Zsok Gizella

Podunajska knižnica v Komárne – Duna Menti Könyvtár, Révkomárom

Chester Beatty Library, Dublin – a világ csodája

A Chester Beatty Könyvtár különleges gyűjtemény, amelyhez fogható valószínűleg nincsen a világon. 2002-ben az európai múzeumok versenyében elnyerte Az Év Múzeuma megtisztelő címét, elsőként az ír közgyűjtemények közül. A díjat a múzeum igazgatója, dr. Michael Ryan vette át 2002 májusában Belgium királynéjától, Luxemburgban. Dr. Ryant a Royal Irish Academy (1785) elnökének választották 2002 márciusában. Ebből is kitűnik a gyűjteményre fordított különleges figyelem és szakmai igényesség. Az indoklás szerint jelentős szerepet játszott a cím odaítélésében az igen szerencsésen átalakított XVIII. századi épületgyűttes, amely a dublini vár óratornyához kapcsolódik. Az eredeti épületet egy modern, háromszintes résszel toldották meg, az átriumos udvart üvegtetővel fedve le. A gyűjtemény egyik, galériaszzerűen látogatható részét 1999 novemberében költöztették ide a Shrewsbury Roadról, ahol alapítója először megnyitotta.

A nagyközönség három szinten kap információkat, az első szinten az alapítóról és gyűjtési politikájáról. A másodikon három nagy kultúrkör tárgyainak és dokumentumainak válogatott gyűjteménye látható: a „Távol-Kelet”, az „Iszlám világ” és a „Nyugati kultúra” tagolásban. A harmadik szinten a rendezési elvet a három nagy vallási irányzat, a keleti vallások, az iszlám és a kereszténység jelenti. Az épület tetején szépen kialakított kertben pihenhet meg a látogató. A gyűjteményhez tartozó Referenz Könyvtár és Olvasóterem használatához engedély szükséges, az eredeti óratorony első emeletét rendezték be erre a célra. A mahagóni könyvespolcok felett a mennyezet kínai lakk-borítású, kazettás, eredetileg Chester Beatty londoni palotáját díszítette (Baroda House, Kensington Palace Gardens), és igen elegáns, különleges hatású.

A gyűjtemény alapítója, Sir Alfred Chester Beatty milliomos bányamérnök, befektető, tanácsadó, emberbarát és műgyűjtő 1875-ben született New Yorkban, bányamérnöki diplomáját a Columbiai Egyetemen szerezte, hatalmas vagyonát Denverben és Coloradóban alapozta meg. Keményen dolgozott és a szerencse is segítette, már 1908-ban tanácsadó céget működtetett, és meghatározó szaktektentélye lett az arany- és gyémántbányászatnak világszerte. Rézbányái és gyémántbányái voltak Európában és Dél-Af-

rikában. Családi tragédiák és megromlott egészségi állapota miatt 1912-től Londonba tette át a székhelyét, ahonnan 1950-ben költözött át Írországba. Új hazája 1957-ben díszpolgárává választotta, és ő volt az első személy Írországból, akit állami tiszteletadás mellett kísérték utolsó útjára 1968-ban. Életművét az ír nemzetre hagyta, de már 1954-ben megnyitotta és a közönség rendelkezésére bocsátotta fantasztikus kincseit, a saját maga által emelt épületben.

Hosszú élete során igen gazdag ember lett, és hatalmas vagyonának egy részét különleges műtárgyakba fektette. Nagy gyönyörűsége telt a szép tárgyakban. Fiatal korától gyűjtött bélyeget, kőzeteket és ásványokat, kínai tubákos szelencéket, apró, szépen megmunkált tárgyakat, valamint európai és perzsa kéziratokat. Következetesebbé akkor vált a gyűjtemény kialakításában, amikor második feleségével, *Edit Dunn*-nel 1914-ben, első egyiptomi látogatásuk alkalmából gyönyörűen megmunkált koránokhoz jutott a bazárban. Ez különösen gazdag része a gyűjteménynek, egy vele készült interjúban 27 ezerre becsülte a IX. és XIX. század között készült szent iratok számát. A gyűjtemény a kéziratos, illusztrált és különlegesen kötött, kalligrafált szent koránok mellett számos ókori papirusztekercsrel is büszkélkedhet, beleértve a Kr. e. 1100-ból származó híres szerelmi költeményeket, illetve néhány igen korai ó- és új testamentumi szöveget a második századból, kopt kéziratokat, Szent Pál leveleinek töredékeit és egyéb, a korai kereszténység szempontjából jelentős dokumentumokat.

1917-ben Japánban és Kínában töltöttek hosszabb időt, megalapozva ezzel a távol-keleti gyűjteményrészét. A későbbiekben Beatty saját ügynökségeket hozott létre a világ különböző helyein, és megbízottjai útján folyamatosan bővítette az állományt.

Nagy emberbarát híreben állt, sokat tett munkásai, alkalmazottai érdekében, életkörülményeik javításáért, és becsületesen megfizette szolgálataikat. Soha nem felejtette el pályakezdése nehéz éveit.

Winston Churchill tanácsadójaként és barátjaként sokat segített a szövetségeseknek a második világháború alatt, amiért lovagi címmel tüntették ki. A pletykák szerint azért választott új hazát 1950-ben, mert nagyon rossz néven vette, hogy az angolok elpártoltak Churchilltől. Halála után közalapítvány vette át a gyűjtemény gondozását, gyarapítását és teljes kezelését, amihez jelentős támogatást ad az ír állam.

A gyűjtemény hatalmas és több részből áll, csak egy kis töredéke van kiállítva. Egyik kurátora sze-

rint az egésznek kb. egy százaléka látható a tárlókban. Rendszeresen kölcsönöznek alkotásokat a világ nagy múzeumainak, most New Yorkban, a Metropolitan Múzeumban látható kilenc *XIV. századi, festménnyel és miniatúrával díszített, páratlan szépségű, kalligrafikus perzsa kézirat*. Tavasztól Los Angeles Megyei Múzeumának kölcsönzik az anyagot a Dzsingisz kán örökségét bemutató kiállításra. A következő nagyobb esemény a londoni Royal Academy „Hamza kalandjait” bemutató kiállítása. Erre egy *XVI. századi mogul (indiai) kéziratból egy csodálatos fóliót küldenek* (egy további fólióval rendelkeznek még) a Mohammed próféta nagybátyjának életét bemutató kiállításához. Ez a páratlanul értékes kézirat *Hamza* életét mesés formában örökítette meg, és a könyvtár jóvoltából most sokak gyönyörűségére szolgál.

A távol-keleti gyűjtemény is számos páratlanul értékes darabbal rendelkezik. A kínai császárok és udvartartásuk által használt, kifinomult, különlegesen megmunkált használati tárgyak és ruhadarabok (sárkánymotívumos udvari ruhák) mellett egy olyan könyv érdemel különös figyelmet, amelyik a *XVI. században császári megbízásra készült, több mint tizenegyezer kötetes enciklopédiasorozat egyik tagjaként a bambuszt írja le, mutatja be és hasznosítási formáit foglalja össze*. A gyűjtemény további két kötetrel rendelkezik még a világon ma fellelhető kb. négyszáz kötetből.

Láthatunk továbbá jade-ból készült könyveket, amelyeket különleges eljárással hoztak létre. A vékonyra szeletelt jade-lapokra karcolt írásjegyeket és képes metszeteiket aranyporral tették láthatóvá, majd a lapokat könyvformátumba összefűzték. Az egyik kiállított jade-könyv a *Gyémánt szutrát* tartalmazza (1732), ennek magyar vonatkozása pedig *Stein Aurél* nevéhez fűződik. Ő találta meg a századelőn, az Ezer Buddha Barlangjában a Gyémánt szutra egyik első, könyvformátumos változatát. A tárlóban látható, háromrészes leporellón Buddha trónra lépése látható, körülötte rinocéroszagyarból készült kelyhek, csodálatosan kiképzett illatszerez- és tubákosszelencék, festmények, pecsétnyomók, üveg- és porcelántárgyak. A japán kultúrát többek között az Edo-periódusból (1590–1651) származó, csodálatos Chogonka-tekercs képviseli – a „soha el nem múló fájdalom” megjelenítésére –, valamint számos, a kimonó övére függeszthető tarsoly, pecsétnyomó és fanyomatos kiadvány látható. Igen értékes a perzsa miniatúrákkal gazdagon díszített, kéziratos anyag (pl. *Sahname*) is, ami

igazi irodalmi csemege. Az európai kultúrát képviselő csodálatos könyvformák és korai nyomtatott könyvek mellett páratlan gyönyörűségű kötések láthatók, és szinte csak úgy mellel, az egyik oldalon ótestamentumi Dürer-metszeteiket csodálhatunk meg.

Minden nagyobb egység előtt részletes ismertető található angol és kelta nyelven, a tárlók gazdagon dokumentáltak, és a kiállított tárgyakhoz kapcsolódóan képes-hangos (vagy néma!) videón mutatják be pl. a papírkészítés, a könyvnyomtatás vagy a metszés folyamatát, technikáit, felszereléseit és berendezéseit a kiválasztott nyelven.

A második emeleten nagyobb vallási irányzatok szerint tagolva láthatók a kiállított tárgyak, a buddhizmus, hinduizmus mellett tibeti, szikh, shinto vallási tárgyak és emlékek kaptak helyet. Az épület Mekka felé tájolt részén, öt pilléren áll az iszlám kegyhely, középen egy hatalmas, gyönyörűen kalligrafált szent korán.

A több helyen, kényelmesen elhelyezett videofilm a mekkai záródokumentum lényegét is elmagyarázza, csakúgy, mint egyéb vallási események (pl. keresztény, ortodox, zsidó szertartások stb.) jellemzőit, kiemelve a hasonlóságokat és rámutatva a sajátos különbségekre.

A gyűjtemény kiválóan dokumentált, jól szerkesztett és remekül elrendezett, és mint minden „nemzeti” közgyűjtemény Írországból, ingyenesen látogatható. Vonzerejét a szép épület mellett ügyesen kialakított kulturális politikája is növeli. Minden hónapban érdekes, intellektuális élményt adó előadások vannak és délutáni koncertek. Legutóbb az ír és az indiai zene találkozását élvezhettük.

A közszolgálati rádió reklámja (mert itt ilyen is van, mármint kultúrát reklámozó tevékenység!) a rövid, „étvágygerjesztő” bemutatást így zárja: „Egy ember álma mindannyiunk gyönyörűsége lett!” Sok értékes magángyűjtemény van ugyanis a világon, melyek egy részét utóbb a nagyközönség is élvezheti (ilyen pl. a dublini Hugh Lane Galéria, amelynek jelentős impresszionista festményeit saját gyűjteményéből adományozta Hugh Lane a városi galéria számára), de Chester Beatty egész életében arra törekedett, hogy minél többekkel megossza a szép tárgyak élvezetét. Kevesen tudják, hogy az Ír Nemzeti Galériának is ajándékozott közel negyven igen értékes festményt.

A látogatás tényleg olyan minden alkalommal, mint egy karácsonyi ajándék! (*Bobok Beáta*)

Jelentkezési felhívás

a Debreceni Egyetem levelező informatikus könyvtáros szakára

A Debreceni Egyetem Természettudományi Kara a 2003/2004. tanévre is meghirdette a levelező informatikus könyvtáros szakot az egyetemi és főiskolai oklevéllel rendelkező könyvtárosok, könyvtárostanárok számára. A képzés költségtérítéses, időtartama öt félév. Az utolsó szakaszban lehetőség nyílik speciális képzésre is, könyvtár-informatikus és könyvtárostanárr irányban.

A végzettek informatikus könyvtáros egyetemi oklevelet kapnak.

Jelentkezési határidő: 2002. március 1.

A tudnivalókról és a költségtérítés várható összegéről a *Felsőoktatási felvételi tájékoztató 2003* című kötetből kapnak felvilágosítást.

A levelező képzésre jelentkezhetnek a tanár- és tanítóképző főiskolák könyvtár szakán 2003 júniusában végző hallgatók is.

Felvételi vizsga nincs.

Tisztelettel várjuk kollégáinkat egyetemünkön.

Debreceni Egyetem TTK Matematikai és Informatikai Intézete

Rendezvénynaptár 2003.

Idő	Helyszín	Téma	Szervező	Információ
II. 19.	OSZK	IKSZ képviselő-testületi ülés	IKSZ	Fülöp Ágnes
II. 20.	OSZK	IKSZ Tudományos és Szakkönyvtári Tagozat szakmai napja	IKSZ	Ekler Péter (OSZK)
II. 28.	OSZK	MOKKA ünnepélyes felavatás	OSZK	Ekler Péter
III. 10.	OSZK	MKE küldöttgyűlés	MKE	Jáki Éva
III. 21.	MTA	Internet Fiesta	MTA titkárság	
III. 22.	OSZK	Internet Fiesta	OSZK	Ekler Péter
III. 20-21.	Bp.	Könyvtárpedagógiai napok	Budapest Hegyvidék(XII.ker) Önkormányzata és Könyvtárostanármunkaközössége	Hock Zsuzsanna
IV. 14-17.	Pécs	Networkshop konferencia	NIIF	
IV. 23.	OSZK	IKSZ képviselő-testületi ülés	IKSZ	Fülöp Ágnes
V. 21.	OSZK	IKSZ közgyűlés	IKSZ	Fülöp Ágnes
X. 5.	Somogyi-kvt.	Összefogás a könyvtárakért	IKSZ	Fülöp Ágnes
X. 31.	Sárospatak Református Kollégium	Megnyitó konferencia Egyházi könyvkultúra Magyarországon és Európában a XV. század végétől a XVIII. század közepéig. Nemzetközi tudományos konferencia és könyvkiállítás	Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei	Kedves Csaba Nagy Júlia

Közhasznú, ingyenes adatbázis indult: kereső.hu on-line lexikon

2002. november 4-én kezdte el működését a Netmester Produkció új, hazánkban egyedülálló tudásmenedzsment szolgáltatása, melyet a Pécsi Informatikai Kiállításon mutattak be. Az adatbázisban jelenleg 275 618 szócikknek található meg a pontos definíciója.

A kereső.hu [www.kereso.hu] rendszer felépítését és működését Weinreich László, a Netmester Produkció igazgatója ismertette:

„A kereső.hu fejlesztésének az ötletét az adta, hogy a jelenleg működő on-line keresők nyílt adatbázisként működnek, így előfordulhat, hogy egy szóra nagyon sok – gyakran szakmailag kifogásolható – találat érkezik. A mi rendszerünkben az egy keresés egy találat elv alkalmazásával gyors és pontos választ kaphatunk a feltett kérdésünkre. On-line lexikonként egyfelől a hagyományos könyv- és CD-alapú lexikonoktól elvárható alaposágra törekszünk, másfelől arra, hogy akár napi frissítéssel új – a kereső.hu olvasói számára érdekes – szócikkekre adjunk korrekt választ.”

A kereső.hu on-line lexikon a 2002. november 4-i adatok szerint 275 618 szócikket tartalmazott, de a tartalmi és tudásmenedzsment-fejlesztők ezt a számot együttműködő partnereiknek köszönhetően még az év végére meg kívánták duplázni. A kereső.hu olyan új lehetőségeket kínál a felhasználóknak, melyeket eddig az on-line marketinggel és kommunikációval foglalkozó szakemberek nem tudtak kihasználni. Weinreich László elmondta, hogy „a kereső.hu on-line lexikon mostani elindulását egy több mint kétéves kutató-fejlesztő munka előzte meg. A kezdetektől együttműködünk a Virtuális Marketing és Public Relations Központtal, szakmai tanácsaikkal, az on-line médiával foglalkozó kutatásaikkal nagyban hozzájárultak rendszerünk és szolgáltatásaink kialakításához. A kereső.hu on-line lexikont egy dinamikus, könnyen kezelhető, tartalmilag igényesen kialakított, folyamatosan fejleszthető, több millió szócikk tárolására alkalmas tudásbázisra építettük fel. A közel féléves tesztüzem alatt látogatóinktól számos visszajelzést, ötletet kaptunk, melyet felhasználtunk rendszerünkben. Alapvető feladatunk az, hogy közhasznú, ingyenesen igénybe vehető szolgáltatásként az alap- és alkalmazott tudományok, a művészetek kifejezéseit, fogalmait szakszerűen közvetítsük weboldalunkon keresztül az érdeklődőknek, illetve bemutassuk a tudományok, a művészetek és a közélet múltbéli és jelenlegi szereplőit. On-line lexikonunkban lehetőséget biztosítunk arra, hogy a kis-, a közepes és a nagyvállalatok magukat PR-cikkben, termékeiket reklámcikkben mutassák be az érdeklődőknek, vagy szakmai szponzorként támogassanak egy vagy több szócikket. A kereső.hu-ban a profitorientált szervezetek mellett a nonprofit szféra szereplőit (pártok, egyházak, alapítványok), a településeket és nevezetességeiket, a magukra igényes, az on-line médiumon való megjelenést fontosnak tartó embereket is bemutatjuk.”

Egy színvonalas tudásbázisról soha nem állíthatjuk azt, hogy elkészültünk vele. Alkotói, fejlesztői folyamatosan fejlesztik, jobbítják, teszik az érdeklődők számára hasznosabbá és frissebbé a benne található ismereteket. A kereső.hu a tudásmenedzsment munkában örömmel fogadja további partnerek jelentkezését a fejlesztéssel és a médiamunkával kapcsolatban is.

Weinreich László igazgató úr zárszavában kiemelte: „célunk az, hogy a kereső.hu on-line lexikon a saját tudásának fejlődését fontosnak tartó, a világot jobban megismerni akarók számára egy kiinduló hely legyen a tudományokhoz, a közülethez és a kereső.hu-t saját image-ének építésére használó vállalatokhoz.”

2003-ban lesz 470 éve, hogy az első teljes szövegében magyar nyelvű nyomtatvány, *Komjáthy Benedek Az Szent Pál levelei* című műve megjelent Krakkóban. Ennek tiszteletére a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei (a kiadvány egy példányának őrzője) 2003. október 1–3-án nemzetközi tudományos konferenciát és könyvkiállítást rendez

EGYHÁZI KÖNYVKULTÚRA MAGYARORSZÁGON ÉS EURÓPÁBAN
A XV. SZÁZAD VÉGÉTŐL A XVIII. SZÁZAD KÖZEPÉIG
címmel.

A rendezvény célja kettős: egyfelől a régi könyvek modern technológiákkal való feldolgozási lehetőségeinek (beleértve a számítógépes katalógus készítését, digitalizálást, e-könyvtárt stb.), másfelől a könyvtár- és olvasástörténet, régi könyvészet legújabb eredményeinek bemutatása. Az alábbi fő témakörökben várunk előadásokat:

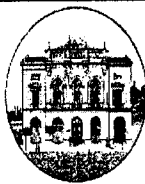
1. A régi könyvek feldolgozása modern technológiákkal
  - 1.1. Régi könyvek számítógépes katalógusai – feldolgozási módszerek, kereshetőség
  - 1.2. Régi könyvek digitalizálása – fotó és/vagy szöveg, teljes könyvek digitalizálása, a mikrofilm és a digitális feldolgozás stb.
  - 1.3. Régi könyvek az elektronikus könyvtárakban – feldolgozás, szövegkiadás elektronikus formátumban, kereshetőség, konkordanciák létrehozása a szövegeken belül stb.
2. Az európai könyves kultúra magyarországi vonatkozásai a XVI–XVIII. században
  - 2.1. Magyar nyomdászok, könyvkötők, szerzők hatása az európai könyves kultúra alakulására
  - 2.2. Külföldi hatások a magyarországi könyves kultúrára
    - 2.2. a) a magán, iskolai és egyházi könyvtárak állományának alakulására
    - 2.2. b) a kiadott művek formai és tartalmi alakulására
    - 2.2. c) a könyvkötészet terén
    - 2.2. d) az olvasáskultúrára
3. A magyarországi könyves kultúra és az egyházak a kezdetektől a XVIII. század közepéig
  - 3.1. magánkönyvtárak
  - 1.2. iskolai könyvtárak
  - 1.3. egyházi könyvtárak
  - 1.4. mecenatúra
2. Régi könyvek bibliográfiai számbavétele nálunk és Európában

A konferencia ideje alatt szeretnénk a régi könyves kutatások eddigi produktumaiból (régii könyvek modern kiadásai – faksimile, kritikai szövegkiadás stb., CD-ROM-ok, egyéb számítógépes feldolgozások, katalógusok) kiállítást és vásárt tartani, amelyre szeretettel várjuk kiadók és könyvtárak jelentkezését is.

Az előadások elektronikus formátumú összefoglalóját 2003. február 15-éig kell beküldeni az előzetes jelentkezési lappal együtt. A magyar, illetve angol nyelvű összefoglaló maximum 500 szó lehet. A szervezőbizottság dönt a beküldött előadások elfogadásáról. Workshopok tartására is lehetőség van, a jelentkezés és elbírálás menete megegyezik az előadásokéval. Mind az előadásokat, mind a workshopokat absztrakt formában jelentetjük meg magyarul és egy idegen nyelven, éppen ezért a csak magyarul beérkező végleges rezümétet nem áll módunkban elfogadni.

A rendezvénnyel kapcsolatos egyéb információk a konferencia honlapján olvashatók: www.gradatio.hu/nagykonyvtar/konyveskonf. A konferencia titkárai, Nagy Júlia és Kedves Csaba szintén örömmel állnak az érdeklődők rendezkezésére a konferenciával kapcsolatban (e-mail: nagyjulia@gradatio.hu; kfsp@chello.hu)

Válogatás weblapokból

HAJDÚ - BIHAR MEGYEI KÖNYVTÁR

◉KATALÓGUS

◉HAJDÚ-BIHAR MEGYEI KÖNYVTÁRAK KÖZÖS ELEKTRONIKUS KATALÓGUSA (TESZT)

◉ Adataink, nyitva tartásunk	◉ Könyvtárunkról
◉ Szolgáltatásaink	◉ Könyvtárhasználati szabályzat
◉ Folyóiratok	◉ Küldetésnyilatkozat
◉ Hireink (Új - Munkanapló)	◉ A megye könyvtárai
◉ Rendezvények	◉ Hasznos "linkek"
◉ Oktatás	◉ Böngészde

A Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár Gyermekkönyvtárának honlapja (Menti ezredes u. 7.sz. Telefon: 06 52 / 342-901)

A könyvtárunk tagja az Országos Dokumentumellátó Rendszer-nek (ODR, elérhető: odr.lib.klte.hu) és ezért a könyvtárközi kölcsönzés ingyenes (Molnárné Varga Katalin, Lilik János: kkklll@freemail.hu).

Kollegiáink részt vesznek a [Libinfo](#) magyar internetes tájékoztató szolgáltatásban.

Pécsi Tudományegyetem Illés Gyula Főiskolai Kar Könyvtára

2003.január.26. vasárnap, 14 óra 17 perc.

- Könyvtárunkról
- Információk
- Szolgáltatások
- Munkatársak
- Adatbázisok
- Elektronikus katalógus
- Gyógytestnevelés
- Könyvtári folyóiratlista
- Linkek
- Könyvtárak
- Folyóiratok
- Intézmények
- Egyéb
- Szakterület keresése

Hírek, újdonságok:

Új folyóiratok 2003

- Adókodekx
- Amaro Drom
- Budapest Sun
- Cégvezetés
- Figyelő
- Harvard Business Manager
- Iskolakönyvtáros
- Kertbarát magazin
- Kisebbségkutatás
- Számadó
- Falu, város, régió
- Tér és társadalom
- Komitatus

Mint a képeklapok. Vallanak témájukról, ami jelen esetben nem más, mint egy-egy könyvtár. Egy évnél régebben „hirdettük meg”, hogy a Levelező címlapjain szerethetünk bemutatni könyvtárainkat, épületüket, berendezésüket, munkájukat, múltjukat, jelenüket – ahogy azt a fényképek közvetíteni képesek. Azt a párat, amely felhívásunkra érkezett, meg is jelentettük. És többet nem hozott azóta a posta. Úgy gondoljuk, az internetes honlapok is sokat árulnak el és mondanak egy-egy könyvtárról, ezért alkalmanként ezen a helyen, a hátsó borító belső oldalán felvonultatunk közülük néhányat. Bevallottan találomra.